

ABONAMENTUL:

Pe un an . . . 28— Cor.
Pe jumătate an 14—
Pe 3 luni . . . 7—
Pe o lună . . . 2-40

Pentru România și străinătate:

Pe un an . . . 40— franci

Telefon
pentru oraș și interurban
Nr. 750.

ROMÂNUL

REDACTIA
și ADMINISTRAȚIA:
Strada Zrinyi Nrul 1|a.

INSERTIUNILE
se primesc la adminis-
trație.

Mulțămite publice și Loc
deschis costă șirul 20 fil.

Manuscrisurile nu se in-
napoiază.

Auffenberg

În sfârșit, *finita la comoedia*. Maghiaronul *Schönaich* a trebuit să-și dea dimisia din postul de ministru comun al apărării monarhiei. *Debuisset pridem*. Bărbatul acesta fatal pentru interesele bineînțelese ale monarhiei habsburgice se pusese cu desăvârșire în serviciul maghiarizării armatei comune și secundat, poate, mai bine zis, inspirat de generalul *Hoffmann*, șef de secție în ministerul comun de rezel, un șvab maghiarizat din Buda, ajunsese cu desăvârșire sub influența șovinismului maghiar și mai ales în ghiarele contelui Ștefan Tizsa.

Prin intermediul ministrului *Schönaich* maghiarii izbutiseră să convingă pe bătrânul monarh, că concesiile naționale maghiare pentru armata comună sunt o necesitate indispensabilă pentru întărirea acestei armate. S'a scăpat cu desăvârșire din vedere faptul, că în măsura, în care șovinismul maghiar, străbate în armata comună, pe deoparte toate popoarele nemaghiare ale monarhiei se înstrăinează de această armată, pe de altă parte prin zguduirea încrederii popoarelor nemaghiare în armata comună a monarhiei, se aduce o simțitoare atingere chiar loialității acestor popoare, cari în fața revoluționarismului maghiar au rămas întotdeauna credincioase tronului și patriei.

Prin introducerea șovinismului maghiar în sânul armatei comune, guvernele ungurești urmăreau două scopuri. Mai presus de toate i-se puneă kossuthismului, care va să zică tendințelor de rupere a Ungariei de către Austria, noi mijloace de forță la dis-

poziție. În temeiul acestor forțe reale, politicienii maghiari ar fi fost în stare să stoarcă dela Coroană și dela guvernul austriac concesiile tot mai mari pe terenul separării economice, ceea ce ar fi dat la urma urmelor ca rezultat, o accelerare a tendințelor puțin mascate ale politicii ungurești, de a diviza și conducerea politicii externe a monarhiei. În chipul acesta maghiarii ar fi devenit omnipotenți în monarhie. S'ar fi turburat echilibrul de putere între popoarele alcătuitoare ale monarhiei și s'ar fi produs astfel neînțelegerile cele mai fatale, cari în urmările lor inevitabile, ar fi dus mai presus de orice îndoială la chaosul intern, dorit de maghiari în scopul visului lor de a se rupe cu desăvârșire de monarhia unitară și a-și alcătui în sfârșit statul lor național maghiar, la care cu atâta înverșunare râvnesc, din momentul, în care dezastrul dela Mohaci i-a pus sub ocrotirea dinastiei habsburgice.

Pe de altă parte, maghiarizarea armatei comune, fatalicește trebuia să clatine încrederea națunilor nemaghiare ale Ungariei în dreptatea și iubirea părintească a Habsburgilor, față de interesele lor naționale și ar fi produs în mijlocul acestor popoare o stare sufletească, pe care maghiarii ușor ar fi putut să o prezinte cercurilor conducătoare ale monarhiei, ca avândtributele neînșelătoare de irendentsim, pauslavism ori pangermanism. În acest chip, de unde în vremea din urmă, aceste fantazmagorii începuseră să piardă din verosimilitatea lor înaintea factorilor, cari conduc destinele monarhiei, maghiarii ar fi izbutit să acrediteze din nou aceste năluci și ar

fi primit astfel liberă voie pentru o mai intensivă suprimare a popoarelor nemaghiare din Ungaria în scopul creierii *națiunii maghiare unitare*.

În zadar am semnalat noi de cu vreme toate aceste primejdii. Lipsiți de legături cu cercurile conducătoare ale monarhiei am fost izolați și avizați la rolul celui ce strigă în pustie. Glasul deputaților noștri, scrisese ziarelor noastre naționale, protestele popoului nostru întreg, rostite cu bărbăție și înverșunare chiar în serii întregi de adunări mari și impozante, s'au sfărâmat cu neputință dinaintea porții istorice care duce la Burgul Vienei și cu nespuse durere a trebuit să remarcăm, că aspirațiunile noastre cele mai loiale și juste sunt bagatelize și neluate în seamă.

A trebuit să ne vină în ajutor nesațul maghiar. Guvernul contelui *Khuen-Héderváry* s'a pus sub ocrotirea contelui Ștefan Tizsa, cel mai turbat șovinist maghiar. Măgulind jidovismul, majorând apetitul claselor feudale maghiare și simulând otrăvitoarea bunăvoință față de popoarele nemaghiare ale țării, acest vulpoi neîntrecut al șovinismului maghiar, a izbutit să câștige pentru sine opinia publică a maghiarimei, să producă desorientare între popoarele nemaghiare ale Ungariei, a știut să exponeze chiar o fatală spargere a partidului național român cu ajutorul unor elemente parte conștiente, parte inconștiente a lucrării lor herostratice și astfel devenind stăpânul situațiunii a știut să exponeze dela Coroană concesiile, cari erau menite și sunt potrivite a maghiariza cu desăvârșire partea ungară a armatei comune. A spus-o pe față

Gal și Elena

din nemțește după *Friedmann*

de Ecat. Pitiș

(Sfârșit).

Pe când aici se petreceau acestea, în orașul Delfi, Xanthos înviașe din morți.

Rana făcută de sabia Galului se vindecase în urma priceperii unui oarecare Hipocrates. Chiar și copilul scăpase teafăr multumită bunei lui îngrijitoare. Soțul, pe care cetățenii lui erau să-l îngroape de viu, și care numai dând la timp un semn de viață fu cruțat de acea soartă grozavă — abia trezit din leșin întrebă de soție și de copil.

Mare-i fu spaima și durerea, aflând că frumoasa Eudoxia, mama micului copil, a fost târâtă de mâni dușmane peste munți plini de omăt, în țara cu păduri stăvechi a barbarilor. Era aproape să-l omoare din nou durerea, dar nădejdea îl înviașe.

Ca să-și procure o sumă însemnată, cu care să-și răscumpere soția, vându casa din ulița templului, aproape toate pământurile și lucrurile mai de preț, goli lăzile rudeniilor și prietenilor și se porni la drum să caute pe Eudoxia, în lumea largă și atât de greu de străbătut pe atunci. În marea Grecie, în Italia, unde trăiau ce-i ce o găzduiseră află despre o frumoasă femeie elenă purtată de Gal în sclăvie. Ca stăpân al femeii îl numără pe viteazul și în același timp cavalerescul Cavara; după descriere se convinge, că el trebuie să fie Galul ce-i răpise femeia.

Și-n Marsilia se vorbea de frumusețea ei fermecătoare. Descurajat, însă fără ași pierde orice nădejde de a regăsi pe iubita lui, începu Xanthos anevoioasa călătorie. Călăuzi tocmiți îl conduseră prin Galia celtică, spre proprietatea lui Cavara, ascunsă în pădure la Andomatumum.

Ninsese de curând. În apropierea casei zări Xanthos pe Eudoxia, cu câteva servitoare plimbându-se prin grădină.

Ușoarele vestminte grecești, ce lăsau să se întrevadă făptura-i delicată, le înlocuise acum cu blăni de animal. Cu coiful înalt, lucrat din piele, ce-i acoperea capul, semăna cu Belisama, Minerva celtică.

Dorul iuți pașii lui Xanthos într'acolo. El o revedea după atât amar de vreme, neschimbată, frumoasă — dar deodată se opri: gândurile nu i-le cunoștea.

Ea-l văzu. Sângele-i năvăli în obraji, apoi se făcu albă ca zăpada, după câteva clipe, pentru cari cel ce așteaptă ar fi în stare să-și deie tot — sbura fără răsuflăt în brațele-i deschise. Răzimată de pieptul lui îi mărturisii toate bucuriile, de cari e capabilă o femeie iubitoare, căreia soartea i-a înapoiat soțul, ce și-l'a fost pierdut.

În gândul ei făcea asemănare.

Se duse apoi și vesti gazdei sosirea oaspelui și acela știu să-și ascundă sentimentele sub o mască liniștită. Acum, când era țința așa de aproape, după atâta stăpânire să-și piardă iar prețul campaniei sale? Eri vesel și plin de nădejdi,

azi îi pare neagră lumea, aspră iarna care vine și pentru el nu mai vede primăvară înflorind.

Omul e un instrument muzical, pe care cântă după plac destinul, arii vesele, ori triste.

Într'aceea grecul fu ospătat de Cavara în modul cel mai ales.

S'aduseră pe masă șunci de urs, șolduri de mistreț și căprioară, pești gustoși și miel dulce, care înveselește pe flămânzi și întărește pe cei însetoși. Intinși pe urmă pe blana de urs vorbiră mult de cele petrecute, trăindu-și prezentul în visare și alungând deocamdată din minte viitorul.

Abia spre seară, când totul fu pus la cale și limpezit, aduse Xanthos vorba de prețul rescumpărării. Cavara își mușcă buzele. Deci, tot va trebui să-și piardă pe dulcea Eudoxie. Caută să-i cetească în ochi. Pleacă oare bucuros? Nu știe, și ea însăși poate n-o fi știind. Dar în cele din urmă Galul înțelege, că pe ea o-așteaptă acasă și copilul.

„Cât de mare-i suma, prietene, pentru care crezi, că-și vinde pe Eudoxia?“, întrebă Cavara în sfârșit, examinându-l.

Grecul viclean, socoate și cred — a cunoaște lăcomia barbarului. Se vaietă, că ș'a vândut toate moșiile, s'a înglodat în datorii pe la prieteni ș'a adunat doar o mie de galbeni cu totul.

Domnește tăcere de moarte. Xanthos crede, că nu i-a fost destul atâta și-i gata să urmeze mai departe.

Eudoxia așteaptă gânditoare să vadă ce hotărâse bărbății. Dar Cavara adaugă repede: „Și asta să se împartă în patru părți. Ție Xanthos...“

în declarațiunile sale publice, că în urma acestor concesi 4—5 mii de ofițeri ai armatei comune se vor inspira din idealurile naționale ale neamului maghiar și că în schimb pentru 30—40 de cuvinte ale comandei nemțești în partea ungară a armatei comune se va încuiba cu desăvârșire *spiritul maghiar și limba maghiară*, care va fi impusă cu voia împăratului tuturor soldaților nemaghiari.

Ca să se convingă cercurile hotărtoare din Viena despre inexorabila necesitate a măsurii concesiilor maghiare în armată, s'a pus la cale obstrucția Camerei deputaților contra proiectelor militare, obstrucția, care, — evident — este susținută, în ascuns, de însuș guvernul ungar al Maiestății Sale.

Temeritatea proverbială a maghiarilor, de astădată, a dat greș. Puteri, cari deocamdată sunt în imposibilitate de a se valida cu desăvârșire în conducerea monarhiei, dar azi-mâne vor avea timbrul oficialității, au fost puse în situațiune de a remarcă jocul primejdios al șovinismului maghiar. Astfel poziția baronului Schönaich și politica sa maghiară a început a se clătina. Insuș ministrul de război maghiarofil a fost surprins de vestea apropiatei sale căderi. Dar ceea ce a trebuit să se întâmple s'a întâmplat. *Schönaich* a căzut și cu dânsul a căzut și politica de maghiarizare a armatei comune. Avem informațiuni absolut exacte, că în conducerea afacerii armatei comune au ajuns să fie decizătoare direcții diametral opuse celor urmate de ministrul baronului *Schönaich*. Momentul acesta se adeverește și prin faptul, că dimpreună cu ministrul maghiaron se depărtează dela conducere și generalul *Hoffmann*, care este trimis la serviciul militar de trupe.

Sursa informațiunilor noastre stă aproape de Burg și fără nici o frică de vre-o desmintire a faptelor putem afirma, că soarta proiectelor militare a devenit foarte problematică nu pentru motivul obstrucției din Camera ungară, ci pentru că cercurile conducătoare ale monarhiei au ajuns la cunoștința primejdiei, ce cuprinde în sine maghiarizarea părții ungare a armatei comune și sunt definitiv hotărâte a pune capăt ace-

stui curent și a restabili unitatea de fier și spiritul monarhic al armatei. Noul ministru de război *Mauritju de Auffenberg* este exponentul acestei situațiuni. Chiar și din scrisorile presei austriace și ungare iese în evidență deja până acum acest incontestabil fapt.

Astfel în Ungaria o nouă criză politică este în desfășurare. Omul situațiuni nu este mai mult contele *Khuen-Héderváry*, nu va fi nici contele Ștefan Tisza, ci trebuie să fie bărbatul, care va primi asupra sa sarcina de a restabili unitatea desăvârșită a armatei comune eliminând din mijlocul ei șovinismul maghiar și apropiind această armată din nou simpatiei tuturor popoarelor monarhiei.

Opera aceasta nu se poate desăvârși în contrarietate cu națiunile nemaghiare ale Ungariei, ci tocmai dimpotrivă ea va trebui să apeleze la ajutorul acestor națiuni. Politica cea nouă de guvernament va fi necesită să rezolve în chip multumitor chestia naționalităților, contribuind astfel la consolidarea raporturilor de amiciție ale monarhiei cu statele naționale împrejmuitoare.

Suntem deci în pragul unor mari evenimente. Este probabilă chiar disolvarea neașteptată a camerei ungare. Intre astfel de împrejurări partidului național român îi revine în măsură și mai mare datoria de a-și încheia rândurile, de a desăvârși marea operă a consolidării noastre naționale, ca apropiatul viitor să ne aștepte capabili de a valida cât mai efectiv *voința poporului românesc* în desfășurarea politicii generale a monarhiei habsburgice.

Școlile românești din Macedonia.

Lipsurile organizației actuale. — Indreptările neapărat necesare.

Am arătat într'un articol precedent, că în Macedonia, în mult însângerata Macedonia au început să răsună strigăte pline de speranță. Actualul regim june-turc, re-

cunoscând serviciile desinteresate, pe cari aromânii le-au făcut totdeauna imperiului, precum și sentimentele de lealitate și susținere necondiționată, pe cari frații noștri din împărăția turcească le-au manifestat în toate timpurile față de Sublima Poartă, a luat o serie de măsuri de protecțiune legală, cari pe de-o parte vor pune de-acum înainte pe români la adăpost de barbariile și nelegiuirile bandelor grecești de sub ordinele I. P. P. S. Patriarhului de la Constantinopol, iar pe de alta le va îngădui să se desvolte potrivit cu aspirațiile și nevoile lor culturale, naționale și confesionale.

Dar aceste măsuri de ordin oficial nu sunt, bine înțeles, îndestulătoare pentru a face pe aromâni să-și revie din lăncezeala în care i-au aruncat atât asupriile din trecut, cât și nechibzuința sau reaua credință a unora din funcționarii superiori, însărcinați cu conducerea și supravegherea desvoltării culturale a acestor nefericiți frați. După cum cauzele, cari au provocat starea actuală în care se află aromânii au fost multiple și diverse, de mai multe feluri trebuie să fie și măsurile de la care se poate nădăjdui tămăduirea.

Prin urmare, în afară de folosirea în chipul cel mai prudent al bunelor dispoziții manifestate de guvernul turcesc față de frații noștri din Macedonia, aromânii, dacă țin să-și consolideze odată pentru totdeauna o situație bine determinată și potrivită cu drepturile lor seculare în imperiul otoman, trebuie să-și reorganizeze și întărească Școala și Biserica.

Să vedem, deci, mai întâi în ce stare se găesc actualmente aceste două principale instituții de cultură și conservare națională, pentru ca să putem mai ușor înțelege care ar fi eficacitatea diferitelor măsuri de îndreptare ce s'au propus și continuă a se propune.

Atât din discuțiile congreselor didactice din Macedonia, cât și din scrierile mai recente ale diferiților cunoscători ai chestiunii aromâne, rezultă, că starea învățămân-

vine pătrărul întâiu. Al doilea aparține nevestei tale. Al treilea copilului vostru. Cel din urmă ajunge să scoată pe Eudoxia din captivitatea mea.

Abia acum, târziu, rușinată parcă, întreabă Eudoxia de copilăș. Peste fețele bărbaților trece o umbră. Ce fel de femeie — o fi aceasta?

Grecul nu găsea cuvinte de mulțumire pentru o atât de neașteptată măriniție din partea barbarului. Deși privia Cavara cu nespuse jale plecarea prizonierei, trimise totuși de-și pofti vecinii la un prânz de adio. Pe acesta-l pregăti în modul cel mai strălucit, căutând să nece iubire și durere în miedul ce curgea din prisos. Asupra patimei, virtutea sa eși biruitoare. Căci ce ușor i-ar fi fost lui, cu ajutorul slugilor să-l piardă pe Xanthos, nearmat cum era, și să rămână stăpân pe bunurile lui?

Dar el nici nu prinse măcar de veste, ca să poată împiedeca o întâlnire nocturnă a soților în atriu.

„Cum ai putut Xanthos“, fu primul cuvânt al Eudoxiei — „s'aduni o sumă — așa însemnată? Intreg avutul nostru era doar mult mai mic. S'o iau, ca o dovadă de iubire?“ mai adăuga cu violență.

„Ce proastă ești“, șopti grecul, „tu nu știi cât te iubesc. Nu numai atât, ci îndoit mi-ar fi fost cu puțință. Port la mine peste două mii de galbeni, ca să te rescumpăr, iubita mea. Jumătate, însă i-am ascuns de hoțul tău, cu băgare de seamă și i-aș fi dat numai în cazul, când s'arâta nemulțumit și ținea să se tocmească.

Eudoxia tăcu. Se făcuse rece ca ghița. Nu-i purta recunoștință soțului, că-și păstrase restul averei pentru un viitor, ce era totuș atât de nesigur. Mândria-i fusese vătămată.

Dacă adunase două mii de galbeni înseamnă că pentru el atât era de scumpă, și i-ar fi plăcut să afle Cavara, că lui Xanthos atât îi e de scumpă, atât, dar, e vrednică ea. Și poftim, că ambii o prețuesc pe jumătate. Cavara, chiar numai pe un pătrar. Acesta s'o fi gândit, desigur, că Xanthos o prețuesc cu jumătate mai puțin, decât ar fi prețuit-o el. Toată noaptea se luptă cu gândurile-i grele. Uitase cu totul ostenețile și primejdiile, căroră s'a fost expus Xanthos pentru ea, și simțea crescând o înclinare, ce deștepta în adâncul ei politeta și bunul simț al celui ce o răpise.

În brațele lui Xanthos își făcu mărturisirea, că și-a dorit să odihnească într'ale lui Cavara, îndată numai, ce moartea întâiului soț, ar fi fost sigură. Neputând adormi, căuta un mijloc de a se scăpa de acela ce plecase singur în țara barbarilor, ca din nou să se unească cu ea. Dar nu găsi nici unul.

Dimineața se întâlniră iar.

De părete, pe o blană mare, neagră atârname Cavara o mulțime de scule prețioase, luate cu sine în cumplite-i năvăliri din Helada plină de soare. Fiica Greciei, crescută în învățăturile vicleanului Odiseu, nesocoti bunul altora. Și Galul, încă nu-și cântărise doar comoara. În timp ce bărbații zăboveau pe afară, sorbind aerul proaspăt al dimineții, ea smulse din grămadă de scule un colan

cu pietri albastre, lucrat cu multă artă, și-l ascuse în sân.

Dar când intră Cavara singur înăuntru îi veni deodată o idee. Trăgându-l în colțul cel mai întunecat al sălei, îi zise: „Xanthos ne-a înșelat pe amândoi“.

Galul asculta curios. Inima-i bătea în piept cu putere. „Da, Xanthos are încă odată atâția bani la el, decât ți-a oferit. Aceasta-i ofență la adresa mea; a vrut să mă răscumpere ieftin, ca pe o nevrednică. Nu te simți tu jignit de omul acela, cu care ai tractat în mod atât de cavaleresc? N'ai putea, să mă socoti asemenea unei sclave și să mă ucizi? Ce slab îți mulțumește el! — Dacă simți pentru mine dragoste atât de fierbinte, adaugă ea, fără pic de rușine, atunci omoară-l pe Xanthos și ia-i banii“.

„Dar fiul tău?“ întrebă Cavara, cu graiul slab și cutremurat adânc de vorba neașteptată a femeii.

„Nu vreau să mă gândesc la el nici când, nici să te molestez vreodată pomenindu-l. Numai tu să-l uiți!“ fu răspunsul ei plin de intenție. „Lasă-mă să-mi petrec rostul vieții cu omul ce mi-a câștigat sufletul prin multele-i virtuți“.

Cavara sta pierdut în gânduri. Tăcea biruit de năvala multelor și feluritelor sentimente. Colea o femeie captivă, bogăție, traiu fără griji... Colo oaspele inofensiv, tot atât de neputincios, dat pe mâinile lui...

Acum rugă pe Eudoxia să lase în grija lui îndeplinirea unui plan atât de greu și de fatal.

tului român de dorit toate sun români, cu Porti, le-vătământ toate sac școala no fel de ins joritatea igienice ș gătit și h

In p donia inv care să d tinere ale sul prima cedonean îngreunea vătătură cum este, vârsire in sunt însă de mult le male, cur pedagogie rile când merciale întrebunț

Și de țatori și i sesc școal lele norm până acu învățămâr înființarea fără a se vocale d

Din p cundar se tabilă infc românesc sitor, de destul de stitutori, i sare ca s tare. Dar, foarte puț

Dar o

Deoarece X cât mai cur până în por

Ziua p Din ne

întunecoase, muri de țar înaintea lor.

ducă pe soț În nă

un altar din împrejur. Un mos, iar Gal

o jertfă plăc mare, și le mod atât de

cu fiecare ar

Câteși schimbăcios gânduri, de mându-se de

hotărre, rug Un scl

lată de răsbo asupra mielu Galul, c'o lo

eapul ce bu Cuprins

gali, își crez știind ce fac Dar Ca

copil fi desc

tului românesc din Turcia lasă foarte mult de dorit din toate punctele de vedere. Cu toate sumele însemnate, pe cari guvernul român, cu știința și autorizația Sublimei Porți, le-a cheltuit pentru dezvoltarea învățământului românesc din Macedonia, cu toate sacrificiile mari făcute de aromâni, școala noastră de-acolo este mai mult un fel de instituție abstractă, lipsită, în majoritatea cazurilor, și de localuri proprii igienice și de un corp profesoral bine pregătit și bine organizat.

În primul rând însă lipsește în Macedonia învățătorul român, apostolul satelor, care să deștepte și să întrețină în sufletele tinere ale copiilor conștiința națională. Cursul primar este prea redus; dialectul macedonean este exclus din program, ceea ce îngreunează prea mult începuturile de învățatură românească. Dar chiar așa, redus cum este, învățământul primar e cu desăvârșire inferior din cauza elementelor, cari sunt însărcinate cu răspândirea lui. Atât de mult lipsesc absolvenții de școale normale, cunosători ai preceptelor moderne de pedagogie, încât nu sunt de loc rare cazurile când întâlnim absolvenți de școale comerciale și chiar de școale de... meserii întrebunțați ca învățători sau institutori!

Și de ce nu sunt în Macedonia învățători și institutori români? Pentru că lipsesc școalele normale. Și de ce lipsesc școalele normale? Pentru că sumele alocate până acum spre satisfacerea trebuințelor învățământului, s'au utilizat mai mult la înființarea de licee și de școale comerciale, fără a se ține seama de nevoile reale provocate de împrejurările geografice.

Din pricina aceasta învățământul secundar se află pe aceeaș treaptă de regretabilă inferioritate ca și cel primar. Liceul românesc din Bitolia este cu totul nefolositor, de oarece absolvenții lui nu sunt destul de pregătiți nici ca să fie buni institutori, nici nu posedă cunoștințele necesare ca să poată urma cursurile universitare. Dar, afară de asta, acest liceu este și foarte puțin frecventat.

Dar oare școala comercială din Ianina are

o situație mai privilegiată? „O școală comercială în Epir este pentru ocupația aromânilor de-acolo, — spune d. Th. Capidan, într'un luminos studiu asupra școalelor din Macedonia, — dacă nu o absurditate, cel puțin o nepotrivire izbitoare“. Și are multă dreptate d. Capidan, dacă ținem seamă că aromânii din partea locului se îndeletnicesc numai cu păstoritul. E de-ajuns, credem, acest exemplu, ca să ne facem o idee despre modul cum au ținut seama de necesitățile isvorite din împrejurările naturale, aceia cari au avut misiunea să îndrumeze dezvoltarea învățământului românesc din Macedonia.

Singura școală românească din Turcia care ar putea să răspundă menirii ei este școala comercială din Salonic, întreținută de statul român. Din nefericire însă, serviciile mari pe cari ea le-ar putea aduce sunt zădărnice de complectă stare de dezorganizare în care această școală se află.

*

Prin urmare, atât din dezideratele exprimate la congresul didactic din Bitolia, cât și din propunerile făcute de diferiți profesori din Macedonia, reiese că următoarele ar fi măsurile urgente ce trebuie să se ia pentru ridicarea și întărirea școlii românești din Macedonia:

1. Să se revizuiască localurile de școale și să se puie în conformitate cu cerințele igienei;

2. Să se sporească cursul primar cu un an sau doi complimentari, pentru-ca absolvenții claselor primare să poată avea pregătirea necesară de a urma un curs secundar;

3. Să se înființeze o școală normală, unde viitorii învățători și institutori să-și facă educația pedagogică; atât de necesară este o școală normală în Macedonia, în cât sunt unii cari susțin că ea trebuie înființată chiar cu prețul de-a se desființa liceul din Bitolia;

4. Să se transforme școala comercială din Ianina în gimnaziu, cum a fost înainte;

„Iată prietene“, zise el măhnit, „eu găsiu mai cu cale s'o omor, decât să ți-o înapoiez pătată de propriile-i gânduri și cuvinte. Din capul locului știam ce-i de făcut. Sau, cum era să devin bărbatul unei femei, care pe primul ei soț, pe tatăl copilului ei, de dragul meu și din trufie era învoită să omoare. N'ar fi fost oare de temut, că și pe mine mă va trăda unii al treilea? Mai bine-i că nu mai trăește așa o furie frumoasă, decât să'nvineze inimile oamenilor“.

Grecul nu zicea nimic, privea numai fix la barbar. Se uita la el cu frică și'n acelaș timp îl admira.

Apoi înmormântară corpul frumos, neînsuflețit al femeii eline în pământ galic.

Colanul albastru căzuse în nisipul de aur al mării. Cavara nu voi să primească dela Xanthos nici un ban, pregăti totul pentru plecare și trimise cu jurământul neclintitei prieteni, pe tatăl înapoi la fiul său în Delfi.

Dr. ȘTEFAN TĂMĂȘDAN

medic unv. specialist în arta dentistică.

ARAD, vis-à-vis cu casa comitatului.

Palatul Fischer Eliz. Poarta II.

Consultații dela orele 8—12 a. m. și 3—6 d. a.

6. Să se organizeze școala comercială din Salonic; și

7. Să se sporească lefurile profesorilor și institutorilor.

Starea materială a corpului didactic din Macedonia este în adevăr deplorabilă. Lefurile institutorilor și învățătorilor se fixează, nu după norme bine stabilite, ci după capriciul celor însărcinați cu această funcțiune. De-abea acum un an s'a fixat o limită pentru membrii învățământului secundar numai. Aceste salarii variază între 180—200—225 lei lunar, pentru o muncă istovitoare de 18 ore pe săptămână. Cine cunoaște cât de scump este traiul în Macedonia, înțelege ușor că cu asemenea salarii profesorii nu vor putea duce o existență demnă.

Prin urmare, printre primele măsuri ce se impun pentru îndreptarea stărei în care se află școala românească din Macedonia, este fără îndoială, sporirea salariilor membrilor corpului didactic. Numai când institutorul sau profesorul vor fi puși la adăpost de grija zilei de mâne, ei își vor putea concentra toate preocupările și toate puterile spre folosul culturii generale.

Serbările Ligei Culturale.

București, 4 sept. s. v.

Marile serbări organizate de Liga Culturală în parcul Carol I au întrecut toate așteptările. Nici în timpul expoziției jubilară n'a fost atâta lume în București. Funcționarii căilor ferate spun că de când își pot aduce aminte nu cunosc alta împrejurare în care aglomerația să fi fost atât de mare în trenuri. Deși în acele zile au circulat o mulțime de trenuri speciale, totuși au fost linii atât de frecventate încât călătorii nu puteau să-și ocupe locurile decât după o așteptare de 24 ore! Un inginer din Galați a trebuit să vie, deși cumpărase bilet de clasa I, într'un vagon de vite, strivit ca o sardea. Și câți n'au pățit la fel!

Astfel, timp de trei zile, capitala a fost inundată de nesfârșite mulțimi de români, și țârgoveți și săteni — mai ales foarte mulți săteni — și din lăuntrul hotarelor noastre și de peste graniță. Se părea o clipă că și la noi s'a înfăptuit acea admirabilă *unitate socială* care face tărâia organizației românești din Ungaria, unitate multumită căreia straturile țărănești și cele orășanești formează un singur corp și un singur suflet.

Iar toate acele valuri colosale de cămăși albe și surtucuri tăiate în fel de chipuri căpăta, în tumultoasa lor revărsare pe străzile capitalei, e semnificativă cutremurătoare de însuflețitoare la gândul că ele au fost pornite de marea idee a unității noastre de cultură națională. Nici un om, nici un eveniment n'a fost în stare, în ultimele decenii, să deslănțuiască o atât de formidabilă revărsare de popor la București, ca Liga Culturală. Aceasta este o dovadă strălucită, că instituția aceasta de redeșteptare națională și de consolidare a unității noastre culturale este azi mai puternică decât ori când; aceasta însemnează că Liga Culturală, grație oamenilor cari o conduc de câțiva vreme, și în primul rând grație dlui N. Iorga, a isbutit să trezească până și interesul indiferentei noastre țărăniști pentru chestiunea națională, scumpă tuturor românilor.

Nici una din acțiunile politice s'au sociale ale claselor noastre conducătoare n'a reușit până acum să intereseze în astfel de grad poporul dela țară. Și dacă prima manifestațiune de solidaritate socială țărâna din România a făcut-o pentru a-și arăta interesul pe care el îl poartă chestiunii naționale și sprijinul pe cari campionii acestei mari chestiuni îl pot găsi în sărăcia lui, aceasta dovedește în mod neîndoelnic că țărâna noastră n'asteaptă decât să fie organizată economic și politic, pentru a deveni o forță conștientă indispensabilă în lupta noastră de revendicări culturale și naționale.

Să dea Dumnezeu ca această primă miș-

Deoarece Xanthos inzista să fie pus în libertate, cât mai curând, Cavara-i propuse să-i însoțească până în port.

Ziua plecării sosise.

Din nou se porniră la drum prin dumbrăvi întunecoase, prin codrii nestrăbătuți și pe rele drumuri de țară. Nemărginita mare zăcea în sfârșit înaintea lor. Trebuia tocmită o corabie, care să-i ducă pe soți înapoi spre Helada.

În năsipul de aur al mării construi Cavara un altar din sfărâmturi de stâncă, ce se găseau împrejur. Un miel fu cumpărat și împodobit frumos, iar Galul se pregătea s'aducă zeilor țării sale o jertfă plăcută, să le fie îndurători celor de pe mare, și legătura unei prietenii încheiată într'un mod atât de ciudat, s'o întărească tot mai mult cu fiecare an.

Câteși trei priviră timp îndelungat la jocul schimbăcios al valurilor, legându-și fiecare propriile gânduri, de valul ce se înălța și se rostogolia sfărâându-se de țărâm. Apoi, ca și cum ar fi luat o hotărâre, rugă Cavara pe Eudoxia să-i țină mielul.

Un sclav s'apropie având în mână o spadă lată de război, și'n clipa, când Eudoxia se aplecă asupra mielului împodobit cu flori și cu panglici, Galul, c'o lovitură bine chibzuită despărți de trup eapul cu bucle blonde al trădătoarei.

Cuprins de spaimă, Xanthos, și mpresurat de gali, își crezu aproape și sfârșitul său și ne mai știind ce face îi oferi dușmanului pieptul.

Dar Cavara îl îmbrățișa și plângând ca un copil îi descoperi planul perfid al necredincioasei.

care spontană de solidaritate națională a țărâ-nimei din România să nu rămâie ca un curios și neînțeles precedent în istoria frământărilor noastre culturale. Dar pentru ca Dumnezeu să ne ajute să păstrăm veșnic cald interesul claselor rurale pentru marile preocupări ale neamului nostru, nu este de ajuns să ne împreunăm mâinile în gesturi evlavioase de fierbinți rugăciuni și pasive așteptări. Trebuie să lucrăm.

Măreța manifestație dela București a fost o indicație strălucită a năzuințelor țărânului român. Să se cultive aceste năzuinți, să se încurajeze, ca se sporească avânturile generoase dacă vrem să ajungem ca manifestațiile neașteptate de fericită spontaneitate ale țărâ-nimei să se transforme cu timpul în acțiuni conștiente, capabile de-a fi disciplinate în interesul unității integrale a culturai și conștiinței noastre naționale.

Grație concursului pe care țărânii l-au dat serbărilor Ligei Culturale, venitul acestor serbări a fost de un *sfert de milion*. Scopul serbărilor a fost deci atins: Liga își va avea palatul ei. Iar acest palat — care sperăm că nu-i va fi fatal, cum din nefericire li-s'a întâmplat unor anumite palate să fie — ridicat și din entuziasmul curat și obolul țărânului, va fi în același timp un cămin și un simbol: cămin al unității noastre culturale; simbol al solidarității integrale ce trebuie să lege deapănarea toate straturile sociale din care se alcătuiește poporul român.

Baciul Bucur.

Danzer's „Arme-Zeitung“ și confiscarea ziarului „A nap“. Sub titlul „Libertatea de presă în Ungaria și „A nap“ „Arme-Zeitung“ publică următorul articol:

„Cu libertate, și prin urmare cu libertatea de presă, mai ales, stăm foarte rău în Ungaria — de altcum lucru și cunoscut. Ziarele naționalităților sunt urmărite prin volnicii după plac; organelor străine, cari nu conglăuesc la cântul național a gintei cavaleresti, li-se oprește intrarea.

Astfel aceeaș soartă a ajuns în 19 aug. și ziarul, fițuca ponegririi și a hețelor, „A nap“ de cari și ungurii mai culti vorbesc cu scârbă și disgust.

De unde însă până acum opinia publică primea orice act a violării libertății de presă cu indiferență, vedem — mirați — astăzi acțiunea de protest în contra demersului față de „A nap“. Nu numai partidele opoziționale se revoltă în parlament ci și așa numita: gloată a liberalilor, ci societățile mai serioase ale scriitorilor, primi-poetii, profunzii gânditori maghiari, ridică protest. Ah, s'a intronat în Ungaria deodată adevărata libertate?! Problema e deslegată.

Ziarele naționaliste și din străinătate aduse la ordine au păcătuit, contra majestății sfinte: ideii de stat maghiar.

„A nap“ a fost trasă la răspundere, fiindcă ea a insultat „numai“ persoana regelui.

Oamenii, cari au crescut în atmosfera ideilor kossuthiste, fie chiar republicani, antimonarhiști de profesie, fără multă gândire s'ar lăpăda de ordinarul ziar, mănjitura „A nap“.

Acest ziar a serbat ziua nașterii monarhului prin un articol defăimător, a cărui cetire colorează și obrazul celui mai rafinat „betyar“ îmbătat. Sanctitatea persoanei unse a regelui, respectul bătrâneței monarhului, au fost motive binevenite pentru un jurnalist obraznic, ca să-l târâie prin mocirla cea mai murdară. Da, orice stat cult, nu în Germania, în Anglia, ci în Italia cea democrată un așa ziar cu un gest este expulzat din public — pentru totdeauna.

Mai sunt legi a căror călcare aduc cu sine, în un stat cult, desconsiderarea generală — pentru totdeauna.

Ungaria politică de azi nu cunoaște aceste legi ale lumii civilizate, ea însăși își aduce judecata, — se șterge din șirul statelor culte, căci în loc de a primi cu mulțumire dispozițiunile față de „A nap“ și va trece în liniște peste acest incident

murdar așa numita: publicitate, — care desigur puțin are comun cu adevărul ungeri — se declară, cu modul de luptă, și în ultima analiză cu tendințele acestui ziar — pe deplin solidară“.

Francisc Deák și aspirațiunile naționalităților

În ziarul „Világ“ din Budapesta a apărut sub titlul de mai sus un foarte interesant articol, din care extragem următoarele:

Nervositatea publicului unguresc față de aspirațiunile naționalităților nu cunoaște margini. O singură vorbă rostită în românește ori slovește aprinde sângele ungurului de altfel răbdător. Bărbații serioși, cumpătați și cu concepții moderne, cari în alte chestii ale progresului sunt susceptibili, vorbindu-se despre chestii de-ale naționalităților își pierd obiectivitatea.

Oricare nemaghiar, care-și salută prietenul nemaghiar în limba maicii lui, ori dacă în localuri publice vorbește cu acela în limba maicii lui, e numit daco-roman ori panslav. Iar acela, care vorbește sau scrie în publicitate cu cât de puțină obiectivitate despre aspirațiunile naționalităților, imediat e numit trădător de patrie.

Prin anii 60 ai secolului trecut starea aceasta în chestiile naționalităților n'a fost atât de întărită, ca acum. Atunci în cameră deputații naționaliști puteau să vorbească deschis despre aspirațiunile lor naționale, iar acum o poezie românească cetită în cameră (cazul lui Vaida) a pricinuit o adevărată răscoală, încât deputatul respectiv numai pe furis a putut intra în sala de ședință a camerei.

Prin anii 60 deputatul Milan Dimitrievici a cerut camerei un ajutor de 500 fl. din banii publici pe seama teatrului sârbesc, fără ca el să fi fost interupt în vorbirea lui sau bruseat de ceilalți deputați unguri. Da, pentrucă atunci vieța politică ungurescă era condusă de Deák, baronul Eötvös și contele I. Ahrásky, cari altfel judecau chestia naționalităților, nu ca urmașii lor actuali în politica ungurescă.

Camera, ce-i drept, a respins propunerea, ori mai bine zis cererea lui Dimitrievici, dar în decursul discuției s'a auzit o declarație foarte importantă.

„Nicidecum nu pot aproba, ca statul să cheltuiască din banii publici pentru teatrul unei singure naționalități. Dacă nu suntem în situația aceea, ca să putem ajuta toate, atunci să hotărîm, că nu ajutăm pe nici unul... Eu nu sprijinesc deci propunerea lui Dimitrievici, dar nici nu voiesc să primesc ajutorul votat în proiect pe seama teatrului unguresc (în budget a fost preliminar un ajutor de 58 mii fl. pe seama teatrului unguresc)“.

Camera a aprobat vorbirea aceasta alui Deák, care după concepțiile ungurești de astăzi, ar fi calificată drept declarații trădătoare de patrie. (Colect. lui M. Kónyi. Tom. V.)

Dar atitudinea lui Fr. Deák, a fost proeminentă mai cu seamă cu prilejul desbaterei proiectului în chestia egalei îndreptățiri a naționalităților. Și deși, între cele două texturi, unul era proiectul majorității comisiei centrale, iar altul, propunerea separată a minorității naționalităților, în multe privințe existau diferențe foarte mari, cu toate acestea diferențele dintre cele două proiecte nu erau atât de mari, ca și cele dintre legea de naționalități și dintre concepția actuală a opiniei publice ungurești.

Azi punctul principal de divergență al chestiei de naționalități este limba protocolară în administrație și justiție. În privința aceasta mai cu seamă opinia publică actuală cunoaște numai o singură regulă. Procedura și judecata, fără considerare la faptul, dacă cel cu plângerea știe, ori nu limba statului, — să se execute în limba ungurescă. Acela, care susține, că aceasta e ilegalitate, este ori agitator naționalist, ori trădător de patrie.

Cu prilejul desbaterei acestui punct Fr. Deák a declarat că el nu este în contra faptului, că atât în comitate, municipii, comune și dieceze, precum și în justiție și la judecătoriile inferioare să se lase teren larg egalei îndreptățiri. Însă desaproab, a spus Deák, și din punct de vedere al națiunii maghiare e nejustificată părerea, că în ținuturile locuite de nemaghiari limba protocolară în justiție să fie cea ungurescă.

Opinia publică ungurescă se îngrozește chiar și numai de dorința lor, deși Fr. Deák n'a văzut absolut nici o primejdie în aspirațiunile acestora ale naționalităților.

Dacă voim un stat unitar național, spun ungurii, trebuie să ne îngrijim de a maghiariza, și în privința aceasta cel mai bun mijloc e școala.

Acei, cari voiesc să maghiarizeze cu foc și fier, firește nu-și dau seama că școala de maghiarizare servește ea oare culturai, ori că ea este cea mai mare pedecă a progresului cultural.

Francisc Deák a spus, că școala nu este permis să servească de mijloc al maghiarizării, ci al progresului cultural. E absolut imposibil să progreseze pe teren cultural slovacul ori românul, pe care voim să-l instruăm într-o limbă străină lui.

„Să ne reamintim numai, a spus Fr. Deák, că în timpul copilăriei noastre cât ne-am străduit cu învățarea unei limbi stăine, moarte, și cât de ușoară le este tinerilor noștri învățarea acum, când ea se face în limba ungurescă. Adevărurile acestea sustau și cu privire la limba celorlalte naționalități.“

După câțiva zeci de ani însă a dispărut aceea însuflețire generală, care a însoțit cuvintele lui Fr. Deák. Ungurii să prețuească și să stea de vorbă numai cu patrioții buni, iar pe ceilalți să-i apese. Aceasta este lozinea ungurescă în chestia politicii de naționalități. Pacea socială și conclucrarea pe teren cultural cu naționalitățile, care într-o țară poliglotă este unica cale a progresului, numai reinvierea în fel mai modern a politicii de naționalități mai liberale a lui Deák va putea-o s'o facă. Iar aceasta e posibil numai în cazul renașterii Ungariei noue, progresivă și susceptibilă spre cultură.

Nebunia ungerilor și slăbiciunea noastră. Sub titlul acesta „Adevărul“ scrie următoarele:

„Călătorul care trece prin Ungaria și dornic de a cunoaște vieța din capitala ei Budapesta, se oprește câteva zile aici spre a vedea și studia, va fi izbit în prima linie de următorul fenomen ciudat:

Dacă nu știi limba ungurescă și te adresezi pentru o informațiune unui trecător în limba germană, franceză sau română, poți aștepta mult și bine că n'ai să primești nici o lămurire decât tipica frază: *Nem tudok németül, francziulul sau románul*, adică, că nu știe nemțește sau franțuzește sau românește, după limba în care i-te-a adresat.

Cu conducătorii de tren din Ungaria, fenomenul acesta se întâmplă aproape în mod general. Ei în majoritate știu fie românește, fie nemțește, dar pentru nimie în lume nu ți-ar da o lămurire dacă nu te adresezi în sonora limbă a lui Arpad. Cel mult dacă înjură nemțește sau românește — și aceasta pentru a dovedi câte-odată inoportunului călător că știe și limba sa, pe care însă ține să n'o vorbească de cât atunci când vrea să-și arete arama pe față.

Această urită și antimodernă concepție a funcționarilor unguri și chiar a unei bune părți din publicul unguresc, dictată de un șovinism ridicol și rău înțeles, a ajuns să fie astăzi aproape o dogmă de stat în regatul vecin. Cei cari practică și propovăduiesc această dogmă barbară sunt firește avansați și decorați, ca o dovadă că opera lor este apreciată și de cei de sus ca o adevărată operă națională, dictată de concepția nebunească de a împune până și călătorilor străini să învețe limba lui Attila, dacă vor să trăiască și să petreacă bine pe fericitul pământ al Ungariei.

Incontestabil, o asemenea concepție e condamnabilă din orice punct de vedere am privi-o.

Se pot prevedea cu cele trebuincioase mai ieftin. Persoanelor solide pe lângă solvire în rate și fără ridicarea prețului. Mobilă de mirese, în alegere uriașă. La cerere se trimit în provincie bogate colecții de mustre.

Ocaziune de procurat mobile!

Cu considerație la plusul de producție, dela fabricanții de — — — mobile

Székely és Réti

din Murășvașarheiu, piața
: Szechenyi Nr. 47. :

căci ea pălmuește spiritul modern al vremii în care trăim, care departe de a pune limba ungurească în rândul limbilor universale franceză, germană sau engleză, o consideră din contră ca o limbă aspră de cazarmă și cu totul nepotrivită unei întrebuințări internaționale.

Să fim drepti însă. Nebunia aceasta a ungarilor de a crede că pot impune întregii lumi limba lor, are însă și partea ei laudabilă, un substrat de patriotism exagerat, care în definitiv nu e tocmai de condamnat.

Câtă deosebire. Doamne! este în privința acestor două țări noi și unguri. Pe când ungurii pretind, ca până și pietrele să vorbească ungurește, noi descendenții lui Traian, fie că ne chiamă Ionescu, Petrescu, Rasol sau Cărpă-n-nas, îndată ce ne deplasăm la băi, în străinătate sau chiar la Vidra de pe malul Sabarului, am uitat purcă armonioasa noastră limbă românească și o dăm pe franțuzește, căci așa-i la modă și apoi nu toate ideile se pot exprima în limba în care bietul Șineai a scris nemuritora cronică a românilor, sau năcăjitul Eminescu dulcele și adâncile sale versuri!

Iată de ce mă întreb câteodată dacă e drept să rădem de unguri sau mai bine de slăbiciunile noastre cu adevărat condamnable?*

Contele Tisza despre pacea cu naționalitățile. Intr'un ziar unguresc cetim următoarele:

Take Ionescu, fostul ministru de finanțe român, șeful partidului conservator-democrat, întorcându-se din străinătate a petrecut două zile în Budapesta. Cu prilejul acesta el s'a întâlnit cu contele Șt. Tisza, cu care a vorbit despre chestii politice și economice. Bărbatul de stat român a declarat unui corespondent al unui ziar bucureștean despre această convorbire următoarele:

— Contele Ștefan Tisza la sfârșitul convorbirii noastre și-a exprimat convingerea, că neînțelegerile dintre români și unguri vor înceta mult mai curând, decât s'ar crede. La aplanarea neînțelegerilor va contribui în mare parte rezolvirea chestiei reformei electorale, care va mulțumi toate popoarele țării.

Din cameră. Astăzi ședința camerei deodată a devenit teatrul unor scene foarte furtunoase.

C. Hegedüs conform înțelegerii avute ieri în conferința partidului guvernamental a amintit chestia afacerii de onoare de ieri dintre Radó și Sümegi. Vorbirea lui Hegedüs a fost de un caracter foarte agresiv și la început partidul independent îl întrerupea mereu pe Hegedüs Mai târziu însă, când Hegedüs a criticat partidul justhist, spunând, că nu primește lecții dela aceia, cari ani de-arândul au înșelat țara cu minciunile lor, opoziția a înscenat un sgomot infernal. Opoziționalii loveau băncile și zeci de brațe amenințătoare se ridicau în aer.

În decursul scenelor furtunoase s'a dovedit, că partidul guvernamental nu-i tocmai mulțumit cu atitudinea v. președintelui Fr. Kabos, care n'a purecs față de opoziția lărmuitoare după placul guvernamentalilor.

Auzind Kabos nemulțumirea guvernamentalilor a strigat din scaunul prezidial:

— *Eu nu pot purcede după placul tuturor!*

După liniștirea spiritelor L. Holló a interpellat în chestia adunării populare dela Félégyháza, iar Șt. Szabó în chestia persecutării ungarilor din Slavonia.

În ședința de astăzi s'au mântuit și câteva votări nominale rămase din ședința de ieri.

Rusia refuză să-și dea agrementul pentru numirea d-lui Manu. Ne vine știrea, că curtea imperială rusă ar refuza să-și dea agrementul pentru numirea d-lui Manu ca ministru plenipotențiar al României la Petersburg.

Moartea colonelului Năsturel. Duminecă de dimineață colonelul Năsturel, comandantul reg. 6 artilerie, care se afla la Comișani (Dâmbovița) în manevre, a fost găsit mort de ordonanța sa.

Cazul fiind adus la cunoștința autorităților superioare d. general Cottescu a în-

științat atât ministerul de războiu, cât și autoritățile civile și militare, cari au deschis imediat ancheta.

Neașteptata moarte a colonelului Năsturel a impresionat adânc pe toți camarazii săi printre cari se bucura de numeroase simpatii.

Reîntors dela Blaj...

Am fost și eu cu alte câteva mii de români la Blaj. Mai norocos decât răposatul Cârțan care s'a dus pe jos până la „maica Roma”, eu m'am dus cu automobilul la Blaj, la această „mică Romă” a naționalismului. Pe de altă parte, însă, mai nenorocos decât el, am suferit în drumul meu o serie de „pane” strășnice cari m'au făcut să întrezăresc în câteva rânduri foarte de-aproape rânjetul urcios al morții ce pândeste pe automobilist la toate răspântiile șoselelor. Eram cu tânărul poet Victor Eftimiu în căruța condusă cu o dibăcie superioară de însuși proprietarul ei, amicul Petre A. Popovici. Poate că noi am fost cu ghinion: Eftimiu reprezenta acolo o „pană”, eu altă „pană”, nu a fost deci de mirat, că în cursul călătoriei noastre dela Brașov, la Blaj să mergem diut' o „pană” în alta. Dar, am scăpat teferi, și iată-ne iarăși la Brașov, recapitulându-ne impresiile neperitoare ce ne-au lăsat în suflete mărețele festivități jubulare ale „Astrei”, înaintea unui păhăruț de Tokay la băcănia românească cu firma Coleșiu & Pană. (Dupăcum vedeți nici aici n'am scăpat de Pană!). Ne-am întors cu trenul, părăsind ca niște ingrați cadavrul sărmanului automobil sub șopronul lui badea Stoichiță, un ospitalier român din satul Porumbaca dintre Sibiiu și Făgăraș.

Voiu cruța pe cititori de povestirea impresiilor mele dela Blaj. Mi-au luat-o gazetele cotidiene înainte, istorisindu-le entuziasmul extraordinar ce a însoțit această a doua istorică adunare de pe Câmpia Libertății, unde — ca un simbol al avântului spre propășire a neamului nostru — pe când acum o jumătate de veac d'abia se dedea primul semnal pentru ruperea lanțurilor unei grele robii, acum un românaș d'ai noștri, un fecior de țaran, inventatorul Vlaicu, sbura maiestros peste culmile munților ca un pui de vultur, dovedind orbiților noștri vrăjmași unguri, că până și în straturile cele mai de jos ale „proștilor de valahi”, cum ne elevește el, zac comori neprețuite de inteligentă scânteietoare ce n'asteaptă decât vremuri mai puțin ingrate spre a ieși la iveală, spre a înșira noi mărgăritare pe colanul civilizației omenești, pe care rasa latină l-a împodobit pururea mai frumos și mai mult decât oricare alta.

Ah, de ce voi acei dintre compatrioții mei, cari surâdeți cu dispreț față de orice manifestare a genului național, de ce voi nenorociții înstreinați cari faceți pe blazații, de ce n'ați fost acolo la Blaj cu mine să vă adăpați la izvorul curat al patriotismului? Vă încredințez, sărmani blazați, că v'ați fi întors... Blajați, adică reîntineriți și plini de încredere în biruința neamului nostru necăjit și trudit vecinic, dar „cu șapte vieți în pieptu-i de aramă!”

În prisosul de amintiri înviorătoare ce îmi sburdă acuma'n suflet, întocmai ca un roi de fluturași albi în preajma unui tufiș de răsuri primăvăratice, una singură e mohorită. Este amintirea desbinării ce am constatat la Blaj printre frații noștri de dincolo. S'au împărțit în două tabere Ardelenii, unii grupați în jurul ziarului „Românul”, alții în jurul ziarului „Tribuna”, care deși organ mai bătrân nu este însă autorizat de comitetul diriguitor al partidului național de peste munți, ba chiar răsvrătit împotriva acestuia, și susținut numai de un număr restrâns de personalități printre cari cea mai de seamă e aceea a talentatului tânăr poet Octavian Goga. Goga a avut pe lângă talent și norocul să guste din laurii unei prematură celebrități, fără pereche în analele literaturii universale. În popor e credința că e vătămător să mănânce lauri. Dar mi-te când e vorba de un stomac prea fraged și plâpând și de laurii gloriei! E cu neputință să nu te ametească, să nu te tulbure „o țără”. Și iată-l deci pe fericit înzestratul poet, năzărindu-i să devie și om politic, ba chiar conducător al conducătorilor din Transilvania! Iată-l ispitit să ajungă și orator politic și propagandist electoral, când toată lumea euminte, când toți cei cari aplaudau inspiratele accente ale harfei sale, îi

strigă: — Tu barde iubit, să nu ne vorbești, ci să ne cânti!

Treaba asta s'a mai întâmplat în istoria artelor: e cunoscută de pildă mania ce avea faimosul pictor Ingres de a-și închipui că este un vioarist extraordinar și un pictor mediocre, pe când tocmai contrariul era adevărat.

Și, ce e mai regretabil, e că mania lui Goga nu e inofensivă ca a lui Ingres, pentru că din păcate mania lui Goga a găsit un ecou în — ca să zic așa — *Gogomania* multor slabi de înger cari-l sprijină cu aclamațiunile lor sincere, cel puțin unele, dar prea gălăgioase și înconștiente.

Și așa s'a iscat dihonnia neînțelegerilor fratricide dintre gruparea dela „Tribuna” și covârșitoarea majoritate adunată în jurul organului oficios „Românul”. Vrajbă îmbucurătoare pentru unguri și adânc mahnitoare pentru noi ceștia români. Căci, pasă-mi-te, noi veniserăm la Blaj ca să ieșim o clipă din atmosfera îmbăcsită a meschinăriilor politice dela noi și să respirăm în Ardeal aerul regenerant al unei politici călăuzită de idealuri înalte, iar nu de vanități personale!

Acesta e unicul regret pe care l'aduc eu mine reîntors dela Blaj, și nădăjduesc că el nu va fi de lungă durată. Nădăjduesc că lira poetului Goga va reîncepe din nou să vibreze, reluându-și seria desfătătoarelor sale cântece printr'un imn închinat păcei dintre „Românul” și „Tribuna”!...

(„Furnica”)

Raneti.

CORESPONDENȚE

DIN ITALIA

SCRISORI DIN ROMA

Un mare ziar italian despre memoriile Luizei de Toscana. — Isbuenirea vulcanului Etna. — Italia în Tripolis.

Sunt câteva luni de când se anunță cu litere groase apariția memoriilor fostei Princesese de Saxonia, care a făcut să se vorbească atât în jurul ei.

Multă vreme s'a crezut că Curtea regală din Dresda se va opune la publicarea poveștii atât de sgomotoase a aceleia care se cădea să fie acum regină a Saxoniei, și că memoriile ce promiteau desvăluirea atâtor mistere n'au să vadă nici odată lumina tiparului.

Mare a fost însă mirarea publicului, când a aflat că la Paris, ziarul „Le Matin”, a început să publice în foileton romanul aventuroasei princesese și că în ultimele zile s'a permis chiar traducerea lui în toate limbile și apariția lui în toate colțurile lumii.

Și în adevăr, la Roma a și început să se vândă cu mare succes volumul elegant tipărit în italianește. Cu această ocazie un mare ziar de seara „Giornale d'Italia” publică impresia deplorabilă ce a produs în toate cereurile — serierea de senzație a Luizei de Toscana, care n'are nici măcar darul de a fi opera unei persoane de talent. Ziarul italianesc nu cruță de loc pe biata princesă și are calicativele cele mai puțin măgulitoare pentru povestea sa.

După părerea asprului critic, acest „Journal d'une femme de Chambre” va găsi aprobare doar în lumea chelnărilor și a vizitiilor, cari se vor delecta citind toate vulgaritățile expuse de un „cap încoronat” cu o înconștientă revoltătoare la fiecare pagină.

Toate amănuntele, de care face atâta lux, scriitoarea noastră improvizată, n'au nici măcar meritul de a fi adevărate, întrucât ex-princesa are tot interesul de a ascunde unele lucruri și de a inventa altele pentru a se face simpatică în ochii publicului. Întrebarea e dacă reușește să-și recâștige dragostea celor cari au părăsit-o, sau dacă nu și-a pierdut bunăvoința cu care era privită până acum de un anumit public în Germania și aiurea. În această privință ziarul italianesc, care pare foarte bine informat de impresia ce a produs la Berlin publicarea memoriilor princesesei, găsește mizerabilă soarta ce-o mai așteaptă pe această mamă denaturată, care a căzut așa de jos. Nu se poate explica mai ales cauza care a făcut-o să dea la lumină povestea aceasta atât de ordinară. Pretextul invocat de autoare și anume reabilitarea față de

copiii ei e inadmisibil, întrucât prin acest nou „act nebunesc“ n'a făcut decât să-și înstrăineze pentru totdeauna dragostea lor. Nici nu poate fi vorba de justificarea purtării ei scandaloase față de Curtea din Saxonia, pentru care n'are decât cuvinte de dispreț și ură. Unii au crezut că numai dorința de câștig a îndemnat-o la acest expedient, dar oricât de mult i-ar plăti editorii cartea, n'ar putea nici odată să ajungă la suma de cincizeci de mii de lei, ce Curtea din Saxonia îi servește ca apanaj anual, mai ales că știa prea bine că publicându-și memoriile risca să piardă pentru totdeauna „renta“ ce-i da absolut benevol fostul ei bărbat. Ziarul italian nu găsește decât o singură explicație plauzibilă și anume: trebuința de a face cât mai mult șgomot în juru-i, setea de publicitate, dorința de scandal ce a nutrit vecinic în sufletu-i ușuratic și care a împins-o dela Curtea din Dresda în brațele institutorului Giron și din ale acestuia în acelea ale lui Tôselli, de care se spune că se va divorța pentruca să se arunce din nou în brațele cine știe cărui întâi venit...

Criticul italian sfârșește prin a o considera ca pe o bolnavă, care n'a făcut decât victime în drumul său spre cădere: dela Regele de Saxonia pe care l-a făcut de răs până la bietul pianist Toselli, cărui i-a răpit liniștea creându-i în schimb o celebritate mondială foarte puțin invidiabilă. Dar cei mai de plâns sunt de sigur fiii săi, cărora le-a făcut o situație imposibilă mai ales cel mai mare dintre băieți, care se va urea odată pe tronul Saxoniei, și avea mult de suferit din pricina trecutului rușinos al mamei sale, pentru care nu va putea nutri nici un fel de dragoste...

Sicilia a fost totdeauna o provincie nenorocită a Italiei. Locuitorii ei sunt amenințați în fiecare moment ba de groaznice cutremure, ca acel de acum doi ani dela Messina, ba de izbucnirea vulcanului Etna, cum s'a întâmplat de-a rândul atâția ani și cum s'a repetat și acum. Nici odată însă panica și pagubele n'au fost așa de mari ca de această dată. Lava izbucnește cu furie și cu o iuteală extraordinară se împrăstie prin cele 77 de guri la distanță de câțiva zeci de kilometri. În Catania și la Randazza erupțiunea continuă a lua proporții îngrijitoare. Până acum pagubele se urcă la o sută milioane lei și se așteaptă cu mare temere dela un moment la altul ca lava să distrugă uzina hidroelectrică dela Alcantara, care furnizează energia electrică în Messina și Catania. Cerul e vesnic înnourat și plouă zi și noapte cu cenuse. Scene groaznice se petrec dealungul drumului parcurs de lavă, care distruge orice întâlnește în cale: câmpii cultivate, vii, casele sârmanilor ca și palatele și vilele bogatilor. În multe localități comunicația e întreruptă; lângă Castiglione populația se plânge că forța publică nu împiedecă destul de energic invazia curioșilor, cari desăvârșesc opera de distrugere a groaznicului vulcan. Dacă va continua să izbucnească cu aceeași furie, cenușa va ajunge până în Africa.

Din nefericire, guvernul italian nu poate să se gândească acum prea mult la salvarea nenorociților, cari au căzut victime ale erupțiunii vulcanice, de oarece toată atenția îi e îndreptată spre Tripoli.

Nu se întâlnesc doi italieni la un colț de stradă sau la un păhar de vin fără să se întrebe: „mergem sau nu mergem în Tripoli?“. Toată opinia publică în Italia e convinsă că acum e momentul ca italienii să-și facă din Tripoli o colonie a lor. Și, în adevăr, în Africa francezii au Tunisul și Algeria, la care se adaugă acum și o parte din Maroc, germanii s'au amestecat și ei pe nepusă masă în afacerea Marocului și dacă italienii, cari aveau până acum un fel de protectorat peste Tripoli, vor sta cu mâna în sân, or să se facă acolo stăpâni francezii sau germanii. Iată de ce, toți italienii, vor cu orice preț să ocupe Tripoli militarmente, mai ales că nici puterile europene nu s'ar opune la aceasta. Și nici Turcia n'ar avea forțe suficiente ca să se lupte. În vreme ce guvernul șovăește dacă să se pue sau nu rău cu puterea otomană, turcii, aflând de curentul os-

til lor ce domnește printre italieni, au început să boicoteze marfa venită la Constantinopol, de proveniență italiană.

Roma, Sept-Gii.

Tiberius.

DIN FRANȚA

SCRISORI DIN PARIS

Chestia marocană — O vizită la Venus de Milo — Amintirea lui Hașdeu.

Un ziar francez scria: „Să fim recunoscători d-lui Kiderlen-Wächter. Prin politica sa, a adus un mare serviciu Franței“.

De ce? Fiindecă chestia Marocului a produs un fel de renaștere a simțământului patriotic.

„O unanimitate aproape fără precedent în istoria vreunei mari națiuni; o unanimitate în gândire, în voință, în atitudine; o unanimitate în demnitate; o unanimitate absolută în hotărârea de a nu se pleca în fața procedurilor vexatorii ale guvernului german.“

„Nicieri vre-o voce discordanță. Nicieri vre-un strigăt de fanfaronadă. Pretutindeni judecată, adevărata judecată, aprecierea sănătoasă și logică a situației și a consecințelor ce le comportă“.

E adevărat! Cum s'a pus pe tapet chestiunea marocană, a și început să se analizeze științificește faptele. Nu vorbese de articolele gazetelor, bine și aprofundat informate. Ai fi crezut că, în frivolitatea lui apărută, acest popor să nu fie atât de judicios în fața realității. Anonim sau pe față, ofițeri superiori au început să analizeze, în broșuri, situațiunea Fraței față de Germania. Alții sub titluri sugestive — *Devons-nous avoir peur de l'Allemagne?* — făceau apel la sentimentul patriotic al francezilor, alții căutau să popularizeze câteva date asupra armatei germane, alții vorbeau cu pieptul deschis, contând pe starea infloritoare materială a țării lor. Toate privirile sunt îndreptate spre armată și spre tinerii majori, cărora li-se adresează o mulțime de articole: *Sac au dos...*

Iată în esență diferendul: Germania cere privilegii speciale pentru întreprinderile sale în Maroc. În fața acestei pretențiuni, *le Matin* din 10 Sept. 1911 scrie:

„În 1905 când Franța și-a inaugurat politica sa marocană, Germania s'a ridicat și ne-a zis: — Vă recunoaștem bucușii drepturile particulare pe care le aveți în Maroc și cari rezullă atât din tratatele cât și din vecinătatea noastră, dar nu putem admite să atingeți suveranitatea sultanului, integritatea imperiului și comerțul nostru în această țară.“

„Adresându-se apoi puterilor, Germania le zicea:

— Apărând interesele noastre, le apărăm și pe ale voastre. Voi faceți în Maroc comerț ca și noi. Nu vrem ca Franța să ne împedecă... „Astăzi Germania zicea:

— Vreau privilegiile speciale pentru comerțul și industria mea.

„Este surprinzător să nu se constate de către țările streine, diferența considerabilă dintre atitudinea Germaniei dela 1905 și de azi. Cum se face ca Germania să nu fi prevăzut reflexiunile pe cari le fac pe tema aceasta anume guverne amice cu ea? „Dar asta n'are importanța faptului însuși: imposibilitatea absolută de a acorda Germaniei privilegiile speciale în Maroc...“

Dar Franța se va declara gata să dea toate garanțiile necesare liberului exercițiu al tutulor întreprinderilor comerciale, industriale, miniere, ale Germaniei și celorlalte țări. Nici un regim vamal nu se va stabili, care să lovească în produsele altor țări spre profitul Franței. Nici o șieană administrativă sau vamală nu va fi tolerată, în detrimentul Germaniei sau altor țări. Dacă vre-odată aceste garanții n'ar fi executate „à la lettre“ de către agenții sultanului sau ai guvernului francez, Germania nu va fi singură să protesteze, să ceară și să obțină respectarea angajamentelor noastre.“

Două minuni ale Louvrului, un tablou de pictură și un monument de sculptură, unul dis-

părut și celalalt încă existent, unul destul de vechiu și celalalt dinainte de Christ, atrăgeau zilnic mulțimea de curioși, dornici să contemple arta lui Vinci sau să se piardă în contemplația infățișării expresive a Venerei de Milo. Sumedenie de călători de pe continent și de peste Ocean, inundau Parisul să vadă Joconda, miliardarii Americii se întreceau să ofere sume colosale pentru un tablou ce nu se putea vinde, fiind proprietate națională, zilnic „le salon carré“ gema de admiratorii artei și ai Monei Lisa; acum s'a isprăvit. Cu tot regretul călătorilor streini cari n'au contemplat opera lui Leonardo, cu toată amărăciunea intelectualilor cari vor deplânge multă vreme această pierdere națională, Salonul Carré nu mai cuprinde pe Mona Lisa și locul ei gol a fost ocupat de o pictură obișnuită.

Rămâne o mângăere. Vizita la Venus de Milo. În fundul sălilor pentru sculptură antică, vizitatorul are dela început perspectiva minunată statuii găsite în insula Milo, la intrarea Arhipelagului, la 1820. Ea reprezintă una din nenumăratele Venere. Le vezi pe alocurea. Dar câtă depărtare...

Toate celelalte — ca întreaga sculptură antică dealtminteri — reprezintă tipuri moarte. Venus de Milo vorbește. Privirea, mișcarea feței, surâsul, împodobite de coroana părului în suvițe de o fineță extraordinară, la început te atrag. Mai târziu, tot contemplând-o, îți vorbește, apoi îți place și în cele din urmă te pomenești într-o contemplare ce n'ai vrea să se sfârșească.

Și n'ai crede că ai în față o operă din secolul II-lea a. Xr.

S'a căutat să se restabilească statua în întregime, mai ales că s'au găsit niște fragmente, din brațul stâng și din mâna stângă, fiind un măr (— se vad într-o vitrină, alături). Unii cred că Venus trebuie să fi fost cu mâna stângă ridicată în sus, ținând mărul, iar cu mâna dreaptă și-ar fi ținut vestmântul, să nu cadă de tot. Alții și-o închipuie să fi fost cu mâinile ușor ridicate în sus, ca în fața unei oglinzi...

Ca și Joconda, Venus de Milo are admiratori nenumărați și o găsim și în paginile scriitorilor de seamă:

„...Ce mare, frumoasă și nobilă e această Venus! Ce nedefinit și dumnezeesc surâs pe buzele-i întredeschise; ce privire supraomenească în această privire fără pupilă!... N'are brațe, dar parcă dacă s'ar găsi, s'ar împedeca plăcerea ochiului, împedecându-l să vadă acel piept superb și acel sân admirabil. Și în templul unei mici insule scânteia acest cap de operă a unui sculptor necunoscut, demn de cea mai frumoasă epocă artei elenice...“

Văd — în gazetele din țară — că se amintește despre Hașdeu cu prilejul împlinirii a patru ani dela moartea lui. Pe aici, e firesc să nu se pomenească ceva despre Hașdeu, nici măcar mai puțin decât se va fi pomenit la noi despre Gautier. În situațiunea aceasta, ne-am adunat în jurul unei mari și rotunde mese de stejar, acoperite cu un covor pătat cu negru, cinci sau șase români, cari locuim în împrejurimile Parisului. Era un licențiat în filozofie, fost profesor suplinitor pe la Buzău, un altul la fel în trecerea lui dela Londra spre țară, un doctorand în drept, care mai are teza, două domnișoare ce urmează la Paris conservatorul și nu mai știu ce înaltă școală de menaj și... subsemnatul.

Ședință consacrată amintirii lui Hașdeu... Hașdeu la Iași, Hașdeu la Archive, Hașdeu în fruntea Revistei Nouă, Hașdeu filosof, Hașdeu istoric, Hașdeu filolog...

Întorcem fila... Moartea lui Hașdeu, Conferința la Ateneu despre Hașdeu, articolele din reviste despre Hașdeu, D. O. Densușianu despre Hașdeu, Societatea studenților în litere despre Hașdeu.

Al treilea act... Sentimentul patriotic și literatura lui Hașdeu.

Al patrulea... D. Delavrancea despre Hașdeu: „Directorul nostru (dela Revista Nouă) a hotărât ca „Revista Nouă“ să clădească cât o putea și să nu distrugă nimic, niciodată. Astfel că nouă ne este permis a constata ce este bun și a nu pomeni nimic despre ce este rău.“

„Iacă un sistem care diferă de oricare al-

tal. Eu nu-
stru e înalt
avem nici e
Pe dec
rimoasă a
plăcere, a
vista Nouă,
Seeau.

Tulburări
Schimb

Prin
prorocirile
toamnă din
dar mai cu
au dovedit.
nite stratu
deveni foar
societate.
ordin pent
sustinerea
averii priv
sibilul într
să ne face
lor de str
demonstra
stabili nec
nătate.

Treb
mulțumire
poate obs
populației
nu mai a
viețuirii c
cial. Pent
curgem la
stabilim
mari ca
câșniciei
ditie în

Seu
carne, ca
mii de s
silitate să
este cu
cartofii,
de primu
cu un
Multă
ficială a
exorbita
hărul cu
din par
când za
mania.

E
tărătată
impotri
forțat c
privință

C
sociald
pusă la
și apel
tând ce
ei prin

A
amărit
menii
monstr
și indu
faptele
rect în
cialder

rile se
intenț
cauza
mult
priecep
cialde
felul

rile p
sub

Eu nu-l aprob, dar mă supui. Directorul nostru e înalta Curte de Casație, contra căruia nu avem nici chiar dreptul de revizuire.

Pe deoparte simt și eu partea bună și mărimoasă a acestui sistem: „u admira este o plăcere, a izbi este o dureroasă datorie” (Revista Nouă, II, p. 60).
Sceaux—France.

Vasile V. Haecș.

DIN AUSTRIA

SCRISORI DIN VIENA

Talburări mari în Viena din cauza scumpetei. Schimbarea din ministerul de război.

Viena, 19 sept.

Prin evenimentele de duminică s'au împlinit prorociile acelor, cari prevestiau furtună pe toamnă din cauza scumpetei alimentelor în orașe, dar mai cu seamă în Viena. Întâmplările din urmă au dovedit, că scumpetea mare a produs în anume straturi sociale o adevărată febră, care poate deveni foarte primejdioasă pentru oraș și pentru susținerea păcii și a ordinii, scutirea și apărarea averii private și a vieții cetățenilor, să facă tot posibilul în lăturarea acestei primejdii. Dacă vom să ne facem o judecată asupra tumultelor și luptelor de stradă, ce s'au desfășurat din adunarea de demonstrație provocată din cauza scumpetei, vom stabili necondiționat două lucruri de mare însemnătate.

Trebuie să constatăm fără întârziere, că nemulțumirea care a izbucnit în acte de violență, se poate observa nu numai în straturile mai de jos ale populației, ci și în clasa de mijloc, unde de asemenea nu mai acopăr venitele unui om trebuințele unei vieții cinste și în consonanță cu statul ei social. Pentru dovedirea acestora nu trebuie să recurgem la date speciale sau cifre, ci e de ajuns să stabilim aici, că prețurile alimentelor sunt azi mai mari ca oricând, încât deficitul ivit la purtarea cămășiei nu se mai poate înlătura sub nici o condiție în cele mai multe familii.

Scumpirea aceasta nu se referă numai la carne, care de fapt e atât de mare, încât sute de mii de suflete, cari nu pot s'o supoarte, au fost silite să-și schimbe modul de trai, în care carnea este cu totul exchisă. Chiar și legumele, îndeosebi cartofii, cari sunt și au fost totdeauna un aliment de primul ordin pentru poporul de rând, se vând cu un preț îndoit ca cel de altădată. Multă amărăciune a produs și ridicarea artificială a prețului de zahăr, care s'a ridicat la suma exorbitantă de 1 cor. 4 fileri per. chilogram la zahărul cubic rafinat. Scumpirea aceasta e provocată din partea cartelului fabricanților de zahăr, pe când zahărul produs în Boemia și exportat în Germania, costă în afară de graniță numai 48 fileri.

E numai natural așadar, că populația e întârâtată împotriva acestora tot atât de mult, ca și împotriva guvernului maghiar, care interpretând forțat convenția vamală, face greutăți Austriei în privința importului de carne din străinătate.

Cu totul altcum trebuie însă judecată ținuta socialdemocraților după adunarea demonstrativă pusă la cale de dânsii. Ei au pregătit prin placate și apeluri populația anumit pentru revoluție, agitând contra formeii monarhiei și cerând înlocuirea ei prin republică.

Această agitație și-a avut apoi și roadele. Poporul amărit s'a lăsat răpit la fapte, cari au lovit în semenii lui tot atât de apăsați de scumpete ca și demonstranții. Spargerea ferestrelor dela comercianți și industriași de mijloc, aprinderea de edificii sunt faptele acestei mulțimi fără frâu, care a fost direct îndemnată la astfel de fapte din partea socialdemocraților.

Din modul cum au fost puse la cale lucrurile se poate deduce, că partidul socialdemocrat n'a intenționat atât arătarea nemulțumirii sale din cauza scumpetei, ci a voit să documenteze mai mult în mod teroristic că este în interesul binepriceput al fiecăruia să se alătore partidului socialdemocrat, dacă nu vrea să facă experiențe de felul celor de duminică.

Revolta de duminică va influența și dezbaterile parlamentului din 5 oct., cari se vor începe sub auspicii nu prea norocoase pentru guvern adus

într'o situație deosebit de grea în urma celor întâmplare.

Guvernul va fi atacat fără cruțare din partea socialdemocraților, pentru că s'a făcut uz de arme, deși numai în acel moment, când aceasta a fost neapărat de lipsă.

De altă parte însă nu va fi cruțat nici de partidele burgheze, cari impută guvernului, că a dispus intervenția numai atunci, când devastările duraseră de mai multă vreme. Baronul Gautsch va avea deci o misiune foarte grea deja în primele ședințe ale camerei.

Despre demisia ministrului comun de război Schönaich se lățiseră vești deja cu săptămâni înainte de aceasta, formalitățile împreunate cu acest act au întârziat însă timp destul de îndelungat.

Cauza acestei întârzieri este a se căuta în împrejurarea, că factorii competenți au întâmpinat greutăți nenumărate cu privire la aflarea urmașului în postul lui Schönaich. Mai întâiu s'a vorbit mult despre cavalerul de Kroatin. Că în cele din urmă s'a ales pentru acest post un general, în persoana comandantului de garnizoană de până aici, din Sarajevo, alni Aussenberg, au contribuit motive cu totul exceptionale. Kroatin n'a arătat peste tot nici o voie să intre în postul lui Schönaich, ca să lăcizeze simplu numai lăsamântul înaintașului său. Lucrul prim alui Aussenberg va fi să revoace proiectele militare, căci în forma lor actuală nu e nici o nădejde, ca ele să poată fi trecute prin cameră.

În Austria nu mai e nimeni atât de optimist, încât să creadă în votarea proiectelor în parlamentul maghiar. Dar și de altcum tot mai mult se înmulțește în Austria numărul acelor, cari au văzut, că serviciul de 2 ani introdus, nu stă nici pe departe în raport cu sacrificiile enorme materiale, cari sunt a se aduce din partea monarhiei.

Kroatin e o fire în prima linie militară, care după o activitate de abia câteva luni de ministru, ar fi silit să treacă în statul de penziune.

Pentru stadiul actual de tranziție din ministerul de război, s'a angajat Aussenberg, dar întârziat mult cu acceptarea lui.

Lucrul principal nu este acum atât urmașul lui Schönaich, ci că el s'a dus ducând cu sine și tendința filomaghiară, ce se instăpânise în ministerul de război. Un preluu al erei noi a fost ordinul de zi al moștenitorului de tron, publicat după manevrele mari din anul acesta. Împărtășirea mulțumirii sale trupelor în limba latină, a stărnit în cercurile maghiare multă decepție, dar eu atât mai mult a îmbucurat pe toți amicii armatei unitare.

Austriacus.

DIN ȚARĂ

SCRISORI DIN BUDAPESTA

D. Take Ionescu și Tisza István. — Tăbori șpionul guvernului ungurese la București și articolul lui din „Világ”. — Parlamentul. — Interview cu un politician maghiar.

În zilele de 15 și 16 a luni curente st. n. marele bărbat de stat, din regat, fostul ministru al finanțelor d. Take Ionescu venind din Viena a stat două zile la Budapesta unde a avut un interview cu Tisza. Ziarele din Viena anunțase dinainte că d. Take Ionescu va veni pentru două zile la Budapesta pentru a vorbi cu Tisza. În convorbire s'a discutat convenția comercială între România și Ungaria, despre importul carnei din țară în Ungaria și despre puterea actualului guvern românesc. S'a trecut apoi la situația poporului român din Ungaria, la votul universal și la reformele militare.

— Vroim să aducem un vot universal bun, în general bun, care să fie în favoarea tuturor locuitorilor din Ungaria (?). Afacerea este încă în desbatere și e cam greu a-l aduce la viață; deoarece avem mult de luptat cu partidul lui Kosuth. Această luptă și bătaie de cap ne dă reforma miliară. Austria cere ca reforma să fie cu totul altcum ca cum o vom noi. Noi cerem la regimentele armatei comune, aflătoare în Ungaria, comanda să se facă în limba maghiară, iar ofițerii acestor să se facă în limba maghiară, iar ofițerii acestor să se facă în limba maghiară, iar ofițerii acestor să se facă în limba maghiară, iar ofițerii acestor să se facă în limba maghiară. În școala eleonoasă perfect limba maghiară. În școala eleonorilor militari, numai acei băieți să fie primiți cari posed limba maghiară în grai și în scris. În aceste

școli să se pună mai mult temei pe limba maghiară, ca până acum.

D. Tisza a promis apoi d-lui Take Ionescu că pe viitor „nesfârșitele certuri” dintre unguri și români vor înceta (!) Va contribui la aceasta și reforma electorală care se va rezolvi pe placul tuturor popoarelor din Ungaria (?). La despărțire contele Tisza a adresat d-lui Take Ionescu cuvintele următoare:

— Sunt încântat de țara dv. care are foarte mulți buni bărbați de stat.

Ziarul „Világ” în numărul său de duminică publică un articol de a lui Tăbori Cornel șpionul guvernului ungurese la București. Tăbori este trimis în țară, anume pentru șpionaj. Dar, vezi Doamne, ca să orbească lumea el face slujbă de redactor la ziarul maghiar ce apare în București sub numele „Romániai Hirlap”. Nu vreau să discut aici despre articolul lui Tăbori, apărut, sub numele „A magyarok Romániában” în ziarul sus amintit, deoarece am scris un articol în privința aceasta, care l-am trimis astăzi pentru publicare unui distins publicist, la București, și deoarece cărturarilor noștri citesc ziarul „Világ” și celelalte ziare unguști ce apar aici.

Țin numai să mai declar încă odată, că Tăbori Kornél este nu numai pentru românii din Ungaria, ci și pentru toată România, un foarte periculos om. Să mă ierte d. Al. Marghiloman dacă îl rog încă odată să binevoiască a lua cele mai posibile stricte măsuri contra lui Tăbori.

Sala parlamentului este aproape goală. Toate partidele sunt numai prin câțiva deputați reprezentate. Dintre deputații noștri n'am observat pe nici unul. Se discută despre articolul contelei Andrassy Gyula, publicat în „Magyar Figyelő”, care vorbește despre obstrucție. Unii sunt contra, alții pro. Se aduce apoi la cunoștință propunerea parlamentului austriac și dorința Majestății Sale, ca noul ministru de război să fie generalul Aussenberg, actualul comandant al Bosniei și Hertegovinei.

Cam pe la sfârșitul ședinței m'am prezentat vicepreședintelui camerei, d-lui Návay. L-am rugat să binevoiască a-mi spune câteva despre votul universal, despre opoziție și reforma electorală. Votul universal este o ființă bolnavă, care încă multă vreme are nevoie de serios tratament. Nu se lucrează la el atâta cât ar trebui să se lucreze. Votul universal va fi în folosul tuturor locuitorilor din țară (?).

În ce privește reforma, dela început îți declar, că sunt contra. Și dacă lucrul ar rămânea așa cum este, nu numai că pentru țară, dar și pentru poporul din țară, e mai bine.

Opoziția, precum vezi și d-ta, are apă la cap. Voiam să mai întreb despre unele, d. vicepreședinte al camerei era însă grăbit, și-a luat pălăria și la plecare mi-a zis:

— Sunt grăbit, altădată mai mult.

Se poate ca omul ăsta să fie atât de sincer?!

Gheorghe Ardelean

DIN ROMANIA

SCRISORI DIN BUCUREȘTI

Situația publică. — Holera. — Recolta din acest an.

București, 4 septembrie st. v.

A sosit ziua scadenței pentru partidele noastre. Pe toamnă s'au amănât toate conflictele politice, cari s'au înodat atât de vehement în primele zile călduroase ale verii. Acum a sosit și toamna cu primele frunze cari cad și cu verdele ce începe să se vestejească. Ce se va întâmpla?

Nu se știe. În aier însă miroase a praf de pușcă. Cele trei partide de guvernământ sunt gata de luptă crâncenă. Partidul liberal a anunțat, că la toamnă-și va lua o grozavă revanșă pentru atitudinea pe care partidul conservator-guvernamental a avut-o față de noua societate românească de tramvaie comunale, înființată din inițiativă liberală și cu capital românesc. Partidul conservator a primit zămbind această șidare. Și în acest zămbet se citea speranța, că la toamnă guvernul va avea sprijinul conservatorilor-democrați.

Cei mai puțin încrezători în putința unei con-

lucrări a tuturor forțelor conservatoare prevedeau, că chiar dacă takistii nu vor sprijini pe guvernamentali în contra liberalilor, în orice caz e sigur, că dl Take Ionescu nu va consimți să lupte alături de dl Ionel Brătianu.

Pe cât se pare, nici una din aceste prevederi nu este pe cale să se realizeze. Deși am intrat de-albinelea în septembrie, nici un zvon privind la împăcarea conservatorilor nu circulă. Dimpotrivă, cei cari trăiesc în auturajul politic al dlui Take Ionescu spun, că șeful conservatorilor-democrați este mai hotărât ca oricând să sprijine orice acțiune de natură a provoca greutăți guvernului sau chiar răsturnarea actualului regim. Prin urmare, e de prevăzut, că dl Take Ionescu nu numai că nu va combate pe liberali, dar e probabil că îi va și ajuta.

De altfel, un personaj din jurul d-lui Ionel Brătianu mi-a comunicat următoarele în privința planului luptei ce în curând se va începe:

— Șeful nostru a vizitat vara aceasta pe d. Tache Ionescu la Paris. Deoarece dorința șefului conservatorilor-democrați este să facă tot ce-i va sta în putință ca să dovedească Suveranului că conservatorii junimiști singuri nu pot governa, d. Brătianu s'a înțeles cu d. Tache Ionescu în privința unui plan comun de luptă. Prin urmare guvernul va avea să se împotrivescă unei opoziții coalizate.

Care va fi rezultatul? Nu se poate prevedea. Și nici nu vrem să prevedem. Intenția noastră este numai să ținem în curent pe cetitori, prin informații culese dela surse sigure, cu mersul evenimentelor cari se petrec. Și această funcțiune nu se poate îndeplini în mod imparțial decât atunci când faptele se redau în mod exact, lăsându-se deoparte orice comentarii și orice pronosticuri.

Mai puțin norocoși decât anul trecut, holera s'a ivit în câteva puncte ale țării. Se speră însă că mulțumită măsurilor energice și rezezi luate în localitățile atinse, acest infricoșător flagel se va localiza repede.

Nu mai în Brăila, Brăilița și Izlaz s'au constatat științifice cazuri de holera. Cazuri suspecte au mai fost la Iași, Constanța și Galați. În total s'au constatat până acum 11 cazuri de holera, dintre cari 9 au fost mortale.

Din cauza aceasta, numai la Brăila au fost internate și izolate, spre a fi supuse observării medicale, 115 persoane. Patru medici, sub conducerea unui inspector, se ocupă zilnic numai de holericii din Brăila. Serviciul de bacteriologie este pus sub conducerea unui șef, ajutat de trei bacteriologi.

În portul Brăila s'a interzis circulația bărcilor și caicelor pentru plimbări și transporturi. Vasele mari au fost obligate să aibă patenta de sănătate. Între Brăilița și Brăila un cordon de jandarmi rurali observă toate mișcările. Pentru muncitorii din port, cărora li-s'a interzis să mai comunice cu orașul, există costume speciale și bărci.

Deasemenea, pentru a se evita aglomerările, foarte priincioase pentru propagarea bacilului virgula, s'au interzis toate congresele și întrunirile din Brăila.

Primăria orașului Craiova a intervenit spre a se amâna și congresul institutorilor, cari trebuia să aibă loc în localitate.

Grăție acestor energice măsuri, direcția sanitară speră, că în zece zile holera va fi localizată în România.

Iată, după ultimele cifre ale serviciului statistic de pe lângă ministerul de domenii, evaluarea aproximativă a recoltei noastre din anul acesta:

Grâu: s'au cultivat 193.000 hectare și producția a fost de 33 milioane hectolitrii. Producția a fost mai slabă în Moldova din cauza inundațiilor, dar excelentă în Muntenia;

Porumb: s'au cultivat 2.085.000 hectare; producția, — cea mai abundentă din câte se cunosc, — va fi de 45 milioane hectolitrii;

Secara: s'au cultivat 131.000 hectare; producția va fi de 1.500.000 kintale metrice;

Orzul: s'au cultivat 507.200 hectare; producția 5 mil. și jumătate kintale metrice;

Vile: întindere 85.860 hectare, dintre cari 71.400 hectare productive. Producția, — mult inferioară celei din anul trecut, — va fi de 1.300.000 hectolitri.

Bucureșteanul.

Litere - Arte - Științe

POVEȘTEA CÂNTĂRII.

„Ai poate prin lume vr'o țintă
De-alergi, călătorule vânt?”

— „Prin largile lumi ale zării
Prind taina cea sfânt' a cântării,
Și, singur, pe vremea 'noptării
M'opresc pe-o colină și cânt.
Și 'n urmă-mi pădurile cântă
Cu freamăt de doină, cu șoapte,
Iar uneori până 'n pământ
Cu șuer de crivăț prin noapte”.

„Dar care ți-e veșnica țintă
De-alergi călătorule nor?”

— „Ascult și eu vântul prin vale
Cum șueră doine de jale,
Iar dacă-mi întâmpin în cale
Tovarăși, începem în cor
Cântarea ce vântul ne-o cântă:
Cu murmur prin noaptea cu lună,
Cu vuet de aripi în sbor
Și trăsnete 'n zi de furtună”.

„Ai poate pe dealuri vr'o țintă?
De-alergi tu, drumețe părau?”

— „Țin ochii la norul din zare
Să 'nvăț aiurata-i cântare;
De-i pașnic, pe-ascunsă-mi cărare
Eu cânt printre lanuri de grâu:
Când noru 'n văzduh se frământă,
Imi urlu de-a lungul câmpiei
In goana mea fără de frâu
Sălbatecul cânt al mănecii.”

„Tu singur ești fără de țintă,
Poete, și 'n gânduri mereu?”

— „Ascult cum își freamătă cântul
Pădurea, părau și vântul;
E cerul al meu și pământul,
Și cânt, ca și ele, și eu.
In urmă-mi popoarele cântă
Cântări dela mine 'nvătate:
Și tot ce e 'n sufletul meu
E 'n sufletul lumii mirate.”

Gheorghe Coșbuc.

In galeriile Florenței

Ponte Vechio e un... *ponte* solid, greoiu, construit acum vre-o 600 de ani pe ruinele unui pod roman... A fost, dela început, garnisit cu prăvălii pe seama negoțului de argintărie. Unele se văd atârând deasupra valurilor, iar pe deasupra trece un coridor. Acoperit, care împreună cu alte coridoare ce cad perpendicular pe altul, leagă, peste Arno cele două palate păstrătoare ale comorilor Renașterii: *palatul Oficiilor* și *palatul Pitti*.

Aici e Renașterea, Florența chiar; Florența pe care o căutam noi, aici e toată! Pe o distanță mai mare decât un kilometru, dela o extremitate la cealaltă a celor două palate — născute din ambiția a doi bogați florentini — se înșiruie, până și deasupra undelor Arnoului, capodoperele fără număr ale epocii de aur...

In galeria *Pitti* și „*degli Uffizi*” — opere răzlețite ale marilor nume se găsec și în alte palate, încărcate de bogății, să rătăcești 2 zile ori 20 e acelaș lucru. Nu te sature... Cea mai mare greșală e, însă, ca să treci grăbit pe aici — și cam așa s'a întâmplat cu mine... Am „rătăcit”, adevărat alergat o singură zi prin cele două galerii ale *Atenei italiene*. Dar dacă aș fi străbătut 2 săptămâni prin salile cari păstrează sculpturi renumite ale anticității și ale veacurilor mai nouă, prin sute de săli, pe ai căror pereți abia încap, una de alta, pânzele uriașe de bucățele de pânză

— mi-ar fi rămas în suflet, poate, și mai multă sete de a le revedea...

In palatul oficiilor, ca și dincolo, de altfel, domnește geniul lui Rafael.

Ar fi o încercare zadarnică să înșirui nume după nume și pânză după pânză. Ar fi pe de o parte, în afară de puterile mele să aduc înaintea cetitorului ceva din strălucirea numelor și din eternitatea coborâtă pe pânze, iar pe de alta fiind atâtea urme din fulgerarea divină a geniului aici, ar fi cu neputință a le pomeni și chema pe toate...

Dar aici nu e numai strălucire; e și bogăție și sistemă.

In mai multe săli se înșiruie pe pereți 800 portrete din colecția *Leopold de Medicis*; portrete ale pictorilor din toate țările și împărțite pe veacuri. Sălile de sculpturi antice ori moderne întreprup, timp în timp seria nesfârșitelor săli de pictură, în cari paza nu mai are rost: lume amestecată, rostind toate limbile apusului, curge, fără încetare, admirând și făcând pază, totodată... Vizitatorii fericiți, cari probabil numai pentru Florența au căteva săptămâni, fac pază ceasuri întregi la o singură pânză...

Intr'o sală complet ocupată de *Rafael* și în alte vre-o 2 în cea mai mare parte de el, nu mai încapi de lume. Unii părăsesc sălile vădit enervați, iar cei cari lucrează la copii, se răsucesc chinuți pe scaunele lor fără răzămătoare. Rar se întâmplă, ca unul din acești *alexandrinii* ai artelor plastice să nu-și piardă sărita când cineva se așază *lumânare* la spate și compară pânza de pe perete cu a lui.

Și totuși ei îndeplinesc o faptă din cele mai folositoare: popularizează opera — și arta însăși: pentru că, în adevăr, o copie bună de pe o capodoperă de pictură e mai de preț decât atâtea pânze originale — și, centrele renașterii italiene au adevărați maiestri în a copia. Aceste copii, fără îndoială au desfacere mai mare chiar decât pânzele originale ale unor contemporani reputați.

Poate, că fulgerarea puternică a genului italian în *veacul* lui *Rafael* și *Michelangelo* a contribuit, în mare parte, la slăbirea avântului artistic în Italia; dar simțindu-mă alături de lumea, pe care au creiat-o și eternizat-o *Rafael*, *Titiano*, *Tintoretto*, *Corregio* și alții, am înțeles atunci mai era ceva...

Ca și în Capela Sixtină și în pianocoteca Vaticanului, aici am avut prilej să fac aceeași constatare și mă întăresc și mai mult în convingerea, că credința creștină a fost un izvor puternic de inspirație, că a dat ideal și *credință* creațiilor renașterii și că o pricină a dezordinii și a lipsei unui ideal în artă, e că, această credință risipindu-se, n'a rămas altceva în loc.

Biserica creștină nu și-a făcut numai șie-și cunună. Neîmpiedecat, geniul înaripat al inspirațiilor ei a pătruns în lumea zeilor, eroilor și satirilor de anticitate, cioplinind în piatră ori așternând pe pânză cele eternizate de cei dintâi maiestri ai daltei...

Dar lumea biblică covârșește în săliile *oficiilor* — și dacă seninul și liniștea virtuților creștine nu le-ai cunoscut încă, le vei simți în fața *Madonelor* și *Fecioarelor* lui *Rafael*, *Botticelli*, *Fra Bartolomeo*, *Andrea del Sarto* și atâția alții... Vieța lui Isus și sfârșitul vieții lui pământeste retrăiește în închegarea frumosului etern din săliile liniștite ale acestui vechiu palat.

Emoțiunea frumosului veșnic aici se simte — și mai mult încă în galeria *Pitti*, fostul palat regal al celei dintâi Italii unite. Intr'o parte, ca și în cealaltă, prin ochi aci senini, aci resemnați ai Mariei și ai *femeilor*, prin căutătura senină, — dumnezeiască a *Isușilor-copii*, ca și prin cea îndurerată a celor bătuți pe cruce, a *magilor*, a *ingerilor*, a *apostolilor*, a *cavalerilor*, a *Venuselor*, prin toți ochii aceștia cată lumina vie a lui *Rafael*, a lui *Rubens*, *Corregio*, *Van Dyck*, *Veronese*...

Umbrele lor îți copleșesc sufletul cu măreția lor, cu eternitatea din care se ridică și din care îți vorbesc.

Am ținut să-l mai văd pe *David*, pe mult lăudatul *David* al lui *Michelangelo* din „*Galleria antica e moderna*” și, într'adevăr, l-am văzut. Voi ținea minte mișcările și liniile acestei statui, mai

mult dec...

șele Italie...

Cân...

d'opere al...

ruitoare a...

voiu pute...

De...

la o expo...

văzut cât...

totuși, ma...

E f...

tină, dact...

de fete ti...

mai cum...

decată, r...

bunărdin...

Am stat...

luna asta...

Daci...

„mănăncă...

apreciare...

veți rămă...

care dă p...

fometată...

nimic, n'a...

tânărului,

a logodnic...

șile, cari...

a la băga...

nici ele n...

și totdeau...

nile, sărin...

— pe car...

nu se țin...

ajungă, în...

mând. Și...

punde așt...

dentă și c...

Fata...

stare să c...

lume la a...

de gol, în...

din ce in...

operă bun...

fleacuri, a...

neze. Ea...

să-și elasi...

arta de a...

tor, și cu...

ducătoare,

Moralitate

imorală, s...

până când...

umplu de...

șirue cuvî...

prietina m...

Sunt...

felul cum...

sufletului...

n'a mai p...

numai o ș...

mare cărt...

— „

Ți-o dau,

Una...

dintă astf...

Paul și *V...*

Te rog să...

singură da...

Virginia a...

Găseam pe...

plâng de f...

tatăl meu,

care mă ir...

un om ma...

*) Tr...

pentru dom...

cey, flica cri...

titul: „La...

trivește foar...

cari nu vrea...

internat. Edi...

H. P. P.

*) „P...

București 18...

scu în „Bibl...

mult decât pe ale tuturor Venus, admirate în orașele Italiei.

Când am părăsit sala, în care, peste alte capodopere ale lui Michelangelo, domnește statura biruitoare a lui David, am ieșit deandosele, doar voia putea duce din el mai mult cu mine...

De aici — am făcut o greșală: m'am oprit la o expoziție a artiștilor florentini în viață. Am văzut câte ceva și aici, îndeosebi în pictură. Dar, totuși, mai bine îmi vedeam de drum.

Romulus Cloșec.

Lectura inteligentă

de *Jovone Sarcey*

Trad. liberă de H. P.-P.

E foarte probabil că te vei mira, dragă prietină, dacă te voi asigura, că un număr însemnat de fete tinere citesc fără de judecată, alandala, tocmai cum nu trebuie. Ele înghit, fără de nici o judecată, roman după roman, și zic cu cea mai mare bunăcredință de pe lume:

— „Ador lectura și nu mă pot lipsi de ea. Am stat să „mănânc” cel puțin nouă volume în luna asta”.

Dacă veți cere uneia din tinerele fete, cari „mănâncă” cărțile, chiar numai o cât de modestă apreciere personală a unei cărți din cele citite, veți rămânea rușinați de sărăcia de judecată, de care dă probe tânăra domnișoară. Fata aceasta înfometată de literatură n'a văzut nimic, n'a reținut nimic, n'a observat nimic, afară poate de povestea tânărului, a femeii vinovate, a fecioarei curate sau a logodnicei trădate. Ea trece pe lângă frumusețile, cari ar trebui să o facă să tresară, chiar fără a le băga în seamă, iar urțiunile nu o turbură nici ele mai mult. Toate-i par bune în același grad și totdeauna întorcere cât se poate de repede paginile, sărind, de altfel, cu nerăbdare pasagii întregi — pe cari le consideră drept umplutură, fiindcă nu se țin de acțiunea romanescă — sare, ca să ajungă, în sfârșit, în ruptul capului, la desnodământ. Și astfel, o, ce mai ferece! cartea corespunde așteptărilor ei, o închide cu o bucurie evidentă și declară că a citit o operă fermecătoare.

Fata asta tânără, draga mea prietină, ar fi în stare să consume trei sute șazeci și cinci de volume la an și creierul ei ar rămânea veșnic tot așa de gol, iar semnul ei distinctiv ar fi o neputință din ce în ce mai înveșterată de a recunoaște o operă bună de una rea. Ea și-a umplut capul cu fleacuri, asupra cărora ea nici nu vrea să raționeze. Ea nu se pricepe nici să-și coordoneze, nici să-și clasifice impresiile câștigate; ea nu cunoaște arta de a pătrunde în gândirea intimă a unui autor, și cu atât mai puțin de a descoperi ideea conducătoare, pe care a voit aceasta să o desvoalte. Moralitatea unei cărți, câteodată de o manieră cam imorală, îi scapă din vedere și o scandalizează, până când alte concluzii optimiste și incolore o umplu de mulțumire. Această cetitoare furioasă înșirare cuvinte, fraze și volume și cu toate acestea, prietina mea, cu toate acestea nu știe să citească.

Sunt emoționată de câte ori mă gândesc la felul cum a știut tatăl meu să aducă în adâncul sufletului meu această dragoste de lectură care nu m'a mai părăsit de atunci încolo. De pe când eram numai o ștregărită mică, îmi alegea cu o grijă mare cărțile, cari mi le da în mână și-mi zicea:

— „Iată, fetița mea, asta e o carte minunată. Ți-o dau, citește-o!”

Una din cele dintâi cărți, care mi-o îndreptă astfel priceperii mele din copilărie, a fost *Paul și Virginia*, de Bernardin de Saint Pierre *) Te rog să crezi, dragă prietină, că am citit dintr'o singură dată cartea aceasta despre Paul și despre Virginia asta de care am visat noaptea întreagă. Găseam povestea lor încântătoare și m'a făcut să plâng de înduioșare. A doua zi însă mă întrebă tatăl meu, cu felul lui de bunățate și de maliție, care mă intimidă atât de tare, mă întrebă ca pe un om mare ce „gândesc” de opera cetită.

*) Traduc un capitol independent din minunata carte pentru domnișoare tinere și mame, a scriitoarei *Jovone Sarcey*, fiica criticului francez *Francis Sarcey*. Volumul are titlul: „*La Route du Bonheur*” (Calea fericirii) și se potrivește foarte bine ca lectură pentru domnișoarele noastre, cari nu vreau să dea uitării limba franceză, învățată în internat. Ediția a 18-a a apărut în 1910 și costă 3.50 fr. H. P. P.

*) „*Paul și Virginia*”, trad. de Al. Pelimon, ed. III. București 1878, altă traducere, bună, de *Dumitru Stănescu* în „*Bibl. p. tot*”, No. 98—97 (80 bani).

— „E foarte frumoasă”, am zis eu, mai roșie ca o cireasă.

Elocvența mea s'a oprit aici.

— „Am priceput”, reluă cuvântul tatăl meu; „dar, dacă ești o fată inteligentă, ai datorința să îmi poți spune mai multe. Se află în cartea aceasta un pasaj, care să te fi atins mai mult? vre-un episod, pe care l-ai ceti bucuros din nou? vre-un capitol, înșfârșit, pe care-l preferi?”

Mi-am reamintit, turburată, întreagă povestea lui Paul și a Virginiei, străduindu-mă să fac să iasă la iveală episodul cerut. Vai! nu mi-a venit nimic la cunoștință și simțeam cum mă afund într'un abis de confuzie.

— „Să vedem”, începu din nou tata, plin de răbdare, „tu trebuie să ai avut o impresie, nu-ți cer decât una din impresiile acestea. Să căutăm împreună. Ți-au fost dragi, spre pildă, descripțiile?”

De data asta am scăpat; am dat de impresia avută!

— „A! nu!”, am răspuns eu cu vioiciune, ușurată de povară grea, „descripțiile alea sunt foarte plicticoase: ele împiedecă mereu povestea cu Paul și Virginia”.

De aș trăi o sută de ani și n'aș uita niciodată râsul homeric, cu care a fost primită frumoasa mea reflexie.

Am spus o prostie, ori un lucru foarte de spirit? Lucrul acesta nu l-am știut în ziua aceea, fiindcă tatăl meu, care a devenit serios deodată, mi-a spus simplu să recitesc romanul.

— „Ai să bagi numai de seamă”, îmi recomandă el, „să însemnezi, când vei ceti acum, un pasaj de zece rânduri, care-ți va plăcea și ai să însemnezi și capitolul, care ai să-l recitești cu mai multă satisfacție. Avem să-l cetim împreună”.

Cele douăsprezece munci ale lui Hercule m'is-ar fi părut mai puțin grele decât munca, care mi-o cerea tatăl-meu.

Cum? Să aleg din treisute de pagini zece linii, cari vreau să zică ceva? Capitolul, treacă-meargă! Mi-se părea, gândindu-mă mai cu dinadinsul, că acela cu moartea pudică a Virginiei m'a atins mai mult, decât celelalte capitole. Dar blăstemele alea de zece rânduri! Le căutam, cum cauți o avere, drăcuind încet de tot ideea ciudată a tatălui meu. În sfârșit i-am adus, după trei zile încheiate, rezultatul muncii mele grele. Tata n'a râs de astădată.

A avut bunățatea să aproabe alegerea făcută de mine. Dar mi-a explicat pentru ce ar fi dorit mai bucuros ca să-mi placă mai mult de pasajul acela, decât de celalalt și, ca să mă împace cu descripțiile, cari făceau ca opera aceasta să fie un capod'operă, mi-a cetit cu un accent admirabil descrierea furtunii.

Am avut atunci impresia că se rupe un vâl mare în fața mea și că pricep puțin. A fost prima lecție și poate aceea, care s'a gravat mai adânc în sufletul meu. De atunci, știind prea bine, că tata nu se târguiește nicicând cu mine, ci pretinde totdeauna acel faimos capitol, tot așa ca și cele zece rânduri impuse, am început să cetesc cu mai mare atențiune, subliniind cincizeci de pasagii, comparându-le între olaltă, având grijă de a descoperi pe cel mai bun, pe cel mai armonios.

În nouă din zece cazuri mă înșelam; dar tatăl meu îmi arăta motivele logice, cu o bunățate plină de răbdare. Și am simțit de atunci, încet pe încetul, plăcerea divină, pe care o ai cetind o pagină frumoasă.

— „Vezi”, — îmi zicea adeseori bunul meu tată, — „fiecare operă nouă cetită trebuie să aducă imaginației tale tinere fructe și flori, adevăruri și visări”. Dar trebuie ca să știi culege florile și fructele, să simțеști adevărurile, și trebuie ca spiritul tău să primească, câteodată aripile visului!

Ce sfat mai bun ți-aș putea da decât acela dat de acest măiestru minunat?

Cetește deci, dragă prietena mea, dar cetește cu înțelegere; gândește-te, având ochii pe pagină, la aceea ce forma desperarea copilăriei mele.

Capitolul și cele zece rânduri! Această oste-neală simplă îți va forma atât de bine gustul, încât fiecare carte îți va aduce, de asta sunt sigură, o recoltă întreagă de fructe și de flori, de adevăruri și de visări.

CĂRȚI ȘI REVISTE

Școala română și învățătorul român din Ungaria în lumină adevărată, de Iosif Stanca. (88 pag., preț 1 coroană.)

În prefață, autorul arată cât a devenit de serioasă chestiunea școlii românești, mai ales de 4 ani încoace. Primejdia amenințătoare a îndemnat pe mulți să ia anumite atitudini, bune și rele, de unde s'au manifestat greșeli și rătăcirii provenite din lipsă de orientare comună.

Scriind despre „Situatiunea generală a școlilor noastre” autorul constată că legea din 1907 a pus în grea cumpănă limba noastră. Dacă în școlile secundare, elevul e în stare să supoarte învățarea mai multor limbi, în clasele primării, aceasta e o imposibilitate. Copii dela 7 până la 11 ani sunt forțați să învețe două limbi așa de opuse, românește și ungurește. La terminarea cursului primar, legea cere ca acești mici elevi să exprime corect în ungurește tot ce spun și gândesc.

Cei mai mari pedagogi au stabilit, că prima limbă pe care trebuie s'o învețe un copil este cea maternă, cu ajutorul căreia va putea pricepe și învăța alte limbi, dar mai târziu, după ce intelectul său capătă puterea necesară.

În condițiile legii, elevii fiind atât de brutal împovărați, nu vor putea învăța corect nici una din aceste două limbi.

Tendința legii spre maghiarizarea neamului nostru, va rămânea, însă, zadarnică. Nici o limbă nu va putea amuți graiul nostru nemuritor.

Autorul arată urmările dezastruoase ale bilingvismului, elevii capătă oroare de școală, mintea lor crudă se zăpăcește, neputând să li se mai desvolte, conform evoluțiunii fizice normale. Din cauza legii, despre care e vorba, învățătorii au căzut în nesiguranță și neînțelegeri.

În cazul acesta ne-am fi așteptat cu tot dreptul, ca legii școlare să-i fi urmat cât se poate de grabnic din partea forurilor noastre bisericesti sfaturi, îndemnuri părintești și îndrumări luminate, ca să nu orbecăm ani de-a rândul prin întuneric, ci să ieșim la lumină.

Autorul face în mod principiar aceste constatări, nu pentru a scuza învățătorimea, care e responsabilă în primul rând, ci pentru a evidenția și datoria conzistozelor.

Sunt grozave rătăcirile produse de bilingvism. Un învățător, care și la noi trece printre cei buni — ne povestește cu oarecare mândrie, că el, în școala sa, de când cu legea asta nouă, toate obiectele precum și toate materiile de învățământ le predă mai întâiu în limba maghiară și, în locul al doilea le traduce din ungurește în românește... îngropând pentru totdeauna pe *Comenius* cu maxima lui învechită dar celebră, care sună așa: A învăța pe cineva mai întâiu într'o limbă străină, înseamnă a-l învăța să călărească înainte de a ști să umble.

Să fie mulțumit inspectorul — iată inconștiența multor învățători. Autorul cere, ca învățătorii să introducă cărțile făcute de români și nu de unguri. Aceasta va fi una din îmbunătățirile spiritului elevilor.

Mai departe arată situația înfloritoare și acțiunea fructuoasă a învățătorilor înainte de legea din 1907; și apoi urmează a studia starea generală a școlii românești, după această lege. D-sa ne expune foarte documentat, lipsurile, cauzele și efectele tuturor chestiunilor privitoare la școală. Arată apoi activitatea învățătorilor, relevând importante linii de vedere. Face un repertoriu pedagogic din care reese această activitate și încheie insistând asupra unei mai temeinice conlucrări a școlii cu biserică.

Recomandăm tuturor acest volum, din care oricine își poate face o idee completă, despre starea școlii românești din Ungaria — dar mai ales învățătorilor, le va servi din toate punctele de vedere ale rolului lor.

Dr. DUMITRU POPA

MEDIC UNIVERSAL.

Fost medic de clinică și spital.

Specialist în morburii interne, de femei, de copii și de urechi.

Arad, Strada Petőfi (lângă gimn.) Nr. 10.

Consultațiuni: 11—12 ore a. m. și 1/2, 3—5 ore. p. m.

INFORMAȚIUNI

Arad, 20 septembrie 1911.

Mersul vremii

Institutul meteorologic anunță vreme răcoroasă, la sud vânturi și la vest, probabil, ploi mărunte. Prognostic telegrafic: răcoare, la vest pe alocurea ploi.

Temperatura la amiază a fost de 18.6 C.

Bursa de cereale din Budapesta

(După 50 klg.)

Grâu pe octombrie	Cor.	11'85
Grâu pe aprilie 1912	"	12'12
Secară pe octombrie	"	10'21
Secară pe aprilie	"	10'54
Cucuruz pe septembrie	"	—
Cucuruz pe mai 1912	"	8'38
Ovăș pe octombrie	"	9'51
Ovăș pe aprilie 1912	"	9'68

Maica precista nemțească...

Pictorii sunt oameni îndrăzneți, mult mai îndrăzneți decât îi crede lumea.

Cu ocazia furtului Giocondei de la Luvru, o revistă mare franceză, a avut ideea ingenioasă de a deschide o anchetă asupra valorii tabloului lui Leonardo da Vinci, invitând pe pictorii mai cunoscuți să-și exprime părerea lor.

Răspunsurile obținute sunt din cele mai curioase.

Astfel, unul a răspuns următoarele: „Gioconda lui Vinci, are o valoare istorică pentru că datează de la 1517, are o valoare artistică din punctul de vedere artistic. Nu contest că Vinci a lucrat mult la acest tablou, că Gioconda are multe particularități interesante, dar mă mir de grozava și asurzitoarea „reclamă” făcută în jurul acestei afaceri, care nu are atâta importanță...”

Alt pictor exprimă păreri mult mai originale. Astfel acesta face o critică asturătoare Giocondei, spunând între altele:

„Este „Gioconda” tablou atât de important din punctul de vedere artistic, încât să merite atâtea elogii ce i s'au adus în timpul din urmă?”

„Gioconda” nu este o frumusețe artistică, de oarece n'are sprâncene.

Se vorbește tot mereu de partea originală a tabloului: faimosul zâmbet enigmatic. Ce e cu acest zâmbet?”

Pentru mine, nu e zâmbetul unei femei frumoase, o grimasă, care te face să crezi că Mona Lisa avea dinți urâți și de aceea ținea cu orice preț să și-i ascundă... O femeie frumoasă, când zâmbeste, își arată dinții, căci se poate să fie mai fermecător decât o femeie adorabilă zâmbind și care e posesoarea unei danturi admirabile?...”

Nu sunt interesante aprecierile pictorului parizian? Ele se potrivesc cu aprecierea ce am auzit-o la vitrina unor librării, care expuseseră o copie după celebrul tablou, din partea unui modest cetățean:

— „Asta e Gioconda?”

Parcă-i o Maică precistă nemțească!... Bietul Leonardo da Vinci!

Romicus.

Maie, joi, fiind sârbătoare, Nașterea Maicii Domnului, numărul viitor al ziarului nostru va apare sâmbătă dimineața.

Amânarea sborului lui Vlaicu. La adresa redacției „Gaz. Transilvaniei” și a d-lui Petru Popovici, președintele comitetului executiv din Brașov a sosit ieri la amiază dela d-nii Aurel Vlaicu și Octavian Goga câte-o telegramă de următorul cuprins:

Sibiu, 19 sept. n.

Din cauza timpului nefavorabil sborul aviatorului Vlaicu la Sibiu s'a amânat pe duminică viitoare 11/24 septembrie a. c. Din cauza aceasta rugăm să se amâne ziua sborului și la Brașov cu o săptămână, adică pe duminică 18 sept. v. (1 oct. n.).

A. Vlaicu, O. Goga.

In urma acestei telegramă comitetul executiv brașovean aduce la cunoștința publicului român din Brașov această amânare pricinuită de timpul nefavorabil și acceptând noul termen se fixează ziua sborului la Brașov pe duminică 18 sept. v. (1 oct. n.). Amănuțe se vor publica la timp.

Comitetul executiv.

Erata. In informațiunea noastră din numărul de ieri, intitulată „Agitatori pangermani descoperiți” s'au strecurat două greșeli isbitoare de tipar, cari schimbă înțelesul comunicatului.

In alinea ultimă rândul 2 să se cetească în locul frazei: „Pe noi nu ne poate bucura...” — *pe noi nu ne poate decât bucura* (deșteptarea germanilor din nordul Ungariei); iar în rândul 6 în loc de „vrednicia” — *volnicia* va provoca reacțiune.

Cununie. Ioan Urmanczy și Lenea Pavlovici își vor serba cununia religioasă în 21 sept. st. n. la 11 ore a. m. în Jósikafalva. Felicitări.

Convocător. Conform dispozițiilor regulamentului pentru dirigerea afacerilor interne ale „Reuniunii inv. rom. selăgeni”, debătut și primit în adunarea generală din 23 iulie a. c. receracat fiind din partea comitetului central, am onoare a convoca adunarea de constituire a despărțământului „Someș” pe 28 septembrie st. n. a. c. la 10 ore a. m. la Jibou-Zsibó, în sala mare a hotelului „Wesselényi”, având datorință a se prezenta fiecare învățător gr-cat. de pe teritoriul acestui despărțământ, ca fiind membru din of a „R. i. r. s.” sub urmările prevăzute în §. 30 din regulament.

Constituirea se va face după prescrierile §§-ilor 82, 86 și 87 din regulament, din care în ziua adunării de constituire fiecărui membru se va da câte un exemplar contra prețului de 70 fil.

După constituire se va stabili locul, timpul și ordinea de zi pentru adunarea ordinară de toamnă. *Goroslău*, la 15 sept. st. n. 1911. *Vasiliiu Indre*, inv.

Fuga amoroasă din Dorohoi. Produce senzație în Dorohoi fuga romantică a unui subcomisar G. B., dela una din polițiile de frontieră ale județului cu o contesă austriacă.

Iată împrejurările în cari s'a desfășurat acest roman de dragoste: Acest subcomisar, tată a trei copii, a fost însărcinat nu de mult să conducă la graniță spre a o expulza, pe eroina de azi o contesă austriacă în etate de 40 de ani, pusă sub interdicție și urmărită de familie.

Subcomisarul, după ce trage un chef cu contesa, o însoțește până în localitatea Siret (Bucovina), și acolo iau înțelegere să fugă împreună.

Intrădeavăr, întors acasă, subcomisarul G. B., — a cărui soție plecase cu copii la Iași la aflarea legăturilor sale de dragoste — își aranjează situațiunea; lasă uniforma, chipul și sabia șefului său și fuge peste noapte, iar după câteva zile scrie din Burdujeni șefului său, că-i poate vinde uniforma, spre a-i achita datoriile ce contractase în piață.

Alegerile din Bulgaria. Duminecă s'au făcut alegerile legislative; rezultatele nu sunt încă cunoscute; totuși se poate afirma, că guvernul va câștiga o mare majoritate. Ordinea domnește pretutindeni.

Congregația comitatului Caraș-Severin. Congregația ordinară de toamnă a comitatului Caraș-Severin este convocată pe 5 octombrie n. c. la Lugoj.

In vederea acesteia s'a lansat următoarea invitare:

In fața congregațiunei ordinare de toamnă a comitatului Caraș-Severin, convocată de vice-comitetele pe ziua de 5 octombrie n. și zilele următoare, invit pe toți membrii congregaționali, aparținători partidului național român, la o consfătuire prealabilă, adică la 4 octombrie n. seara la orele 6 în localul din etaj al hotelului „Concordia”.

Totodată rog pe on. membrii, ca eventualele interpelațiuni și propuneri să binevoiască a le anunța din vreme și la subscrisul pentru a le putea lua în desbatere.

Prezidentul clubului municipal al partidului național român din Caraș-Severin
dr. Gh. Dobrin.

Tisza?... lui da! O nouă ocaziune ca să vorbim de ilustrul șef al gărei din Salonta. De acel șef, care la timpul său a contramandat trenul de dragul fanfaronului nostru prietin contele Ștefan Tisza. Cazul cel mai recent care-i imprumută gărei din Salonta o notorietate caracteristică, merită a fi relevat, fiind semnificativ pentru logica scrinită și felul extravagant de a aprecia valorile oamenilor, a dlui șef cu pricina. Iată de ce e vorba?

Alexandru Halász, fotografist din Ka-

posvár plecase spre Hódmezővásárhely. Trecu prin Dobrișin, Püspökladány, Oradea. Frânt cum era, s'a culcat. Când s'a deșteptat simțise o durere sfâșietoare în cap și netezându-și fruntea văzu că-i sângerează. Ce s'a întâmplat? Arma jandarmului care a șezut în fața lui îi căzuse'n cap, răbindu-l grav. Bietul fotografist trezindu-se la realitate, căută să-și spele fruntea de sânge, dar pe întreg trenul n'a dat de apă. Abia cărciumarul dela gara din Oradea s'a mi-luit cu el.

Fotografistului bătut de soartă însă nu i-a fost de ajuns beleaua aceasta. In învălmășeala mare și-a pierdut biletul de tren, iar călăuzul lipsit de orice simț umanitar l-a dat jos la gara din Salonta, cu toate protestările călătorilor, cari unanim dovediau că-și luase biletul. Astfel Halász, bolnav, prins de friguri, fu silit să aștepte trenul următor pentru a-și putea urma călătoria cu bilet nou.

Afacerea culminează în faptul că acelaș șef, care slugă plecată contramandase trenul pentru ilustritatea sa Pista, vătaful Bihorului, a refuzat categoric fotografistului cu potca chiar și cartea de jalbe. *EE! Tisza e — domn!*

Revoluție în Spania. Sindicatul socialist spaniol a declarat ieri greva generală. Toată ordinea din Spania e răsturnată. Indată s'au adunat miniștri la consiliu și au îndemnat pe regele Alfons să subserie actul, prin care se declară staturul.

Castelul regal e păzit de armată, care e postată parte pe străzile orașului, parte stă gata în casarme.

Prin intrarea în grevă a împiegaților dela căile ferate, a stagnat orice comunicație în țara întreagă.

Guvernul e în mare perplexitate și nu știe de ce să se apuce în haosul care a cuprins Spania. Greviștii fac demonstrații continue pe străzile orașelor din toate părțile.

In mai multe orașe mari ca Valencia, Carthage s'a declarat republica. In Valencia răscoluții au atacat gara și au ucis pasagerii.

In Aleiva și Larcante greviștii au dărâmat casele și podurile, au alungat din oraș jandarmăria și poliția, ajungând stăpâni pe situație netrebnicii orașului.

Știrile acestea au străbătut în Europa pe căi lăturale, căci autoritățile spaniole au dispus să nu dea deloc știri despre situația primejdioasă din Spania, ci dimpotrivă a dispus să se dea buletine liniștitoare.

Inmormântarea lui Stolypin. Petru Arca-dievici Stolypin zace pe catafalc în Kiev. In jurul lui stau strajă gardiștii țarului.

In antișambra palatului sunt mii și mii de cununi, dar pe catafalc e așezată numai una singură. Cununa e compusă din flori albe, iar pe panglica de aceeaș culoare se pot ceti următoarele cuvinte imprimare cu aur: Trimis de țarul Nicolae servitorului său credincios până la moarte.

Când țarul Nicolae a primit vestea morții lui Stolypin, a hotărât ca Stolypin să fie inmormântat în Petersburg, dar mai târziu a abzis de planul său, aflând că dorința ultimă a prim-ministrului a fost să fie inmormântat în Kiev.

Cadavrul a fost dus în claustrul Peterse, iar inmormântarea se va face cu mare pompă vineri în grădina acestui claustru.

La actul inmormântării va azista și țarul Nicolae.

Atlantida. Legendara Atlantida, a cărei existență, afirmată de Platon și de alții autori greci, era hotărât negată de învățații moderni, este acum din nou adusă în discuțiune. Mai mulți învățați de seamă susțin din nou realitatea existenței acestui continent; între alții geologul africanist Schwarz, Negris, și decedatul Lapparent.

Acum de curând geologul german Gagel își documentează părerea cu fapte importante: compoziția geologică a Azorelor, a Canarilor și ale insulelor Capului Verde cari toate ar fi făcut parte din continentul dispărut, flora și fauna din ele și alte asemenea lucruri.

Atlan
aproape de
adâncit s'a
de ani.

Vizit
minecă cu
A. L. Print
Meiningen,
Wied.

Au fo
al R. M. S
ploații st
rector al s
ductor.

Trenu
care a fost
Inalții oas
tunelul ga

După
Baciului.

Cu t
nicul, mul
făcut.

Un
neri seara
codrii Gru
tri de sat
Carajda.

trecu pe
patru jand
Unul

trecea la
trebă:

— C
— I

telimon, u
Jand
lui Pantel
să stea.

Pan
Jand

rească ins
de metri.

Pan
apoi a ur
fi foarte l

Aces
pădure.

Pan
dormind l

A a
randășulu
urmă și a
Bălătești.

Ince
torului B
dintr'înșii
alt cal și

Jand

(47)

Cee
este acea
bulant, ca
de aici și

Ursern. C
bătrânețe
tică. Ami
frică, —

s'a declar
în aduna
până des
auzite și

urmeze r
diale, —

cruta fr
ștrengari
vor vrea.

—
Prevost.
să aflăm

Atlantida, foarte întinsă s'ar fi prelungit până aproape de America și cataclismul, prin care s'a adâncit s'ar fi întâmplat cam acum vre-o 10 mii de ani.

Vizite princiere la Slănic (Prahova). Duminică cu trenul de 11, au sosit în Slănic-Prahova A. L. Prințul și Prințesa de Lippe, Prințul de Saxa Meiningen, Prințesele de Bentheim și Prințul de Wied.

Au fost primiți de d. P. Arion, sub-director al R. M. S., N. Chirculescu, șeful serviciului exploatarei sării, I. Dumitrescu, sub-inspector și d. director al salinei P. Lucaci și Constantinescu, conductor.

Trenul a fost condus până în curtea salinei, care a fost frumos decorată cu verdeață și steaguri. Înălții oaspeți au vizitat întreaga salină precum și tunelul galeriilor.

După masă au vizitat penitenciarul și Baia Baciului.

Cu trenul de 4 înălții oaspeți au părăsit Slănicul, mulțumind afectuos de primirea ce li s'a făcut.

Un nou asalt contra lui Pantelimon. Vineri seara la orele 8, Pantelimon coborându-se din codrii Grumăzeștilor s'a apropiat la o sută de metri de sat voind să se ducă la conacul prințului Carajda. El mergea pe șosea. După câteva minute trecu pe acelaș drum o căruță în care se aflau patru jandarmi cari se duceau spre Mitoc.

Unul din aceștia zăbind pe Pantelimon care trecea la cinci pași depărtare de căruță, îl întrebă:

— Cine ești dumneata?

— Da ce treabă ai dumneata? răspunde Pantelimon, urmându-și drumul înainte.

Jandarmul zăbind patul puștei sub sumanul lui Pantelimon, opri căruța și somă pe trecător să stea.

Pantelimon însă o rupse la fugă.

Jandarmii traseră opt focuri fără să-l nime-rească însă, deși era la o depărtare numai de 60 de metri.

Pantelimon trecu peste un șes în niște tufe, apoi a urcat un deal fără nici o vegetație putând fi foarte bine văzut de jandarmi.

Aceștia însă zăpăcindu-se au luat-o spre pădure.

Pantelimon a găsit pe locuitorul Cojocaru dormind lângă sat. El i-a luat calul din prigon.

A aprins apoi două jumătăți de ovăs ale arandașului Tărcăuanu pentru a avea lumină în urmă și a nu putea fi surprins și a plecat spre Băltătești.

Inconjurându-l câinii dela stâna administratorului Băltăteștilor. Pantelimon a împușcat pe unii dintrînșii. A cerut apoi mâncare la stână, a luat un alt cal și a pornit spre pădurea Văratecului.

Jandarmii l-au căutat toată noaptea în pă-

durea Grumăzești. Deasemenea și puterile au bătut aceeași pădure — bineînțeles, fără nici un rezultat.

Primarii din comunele Ghindăoani, Petricani Băltătești, Grumăzești și Budești au adunat ca la vre-o 500 de țărani poterași, cari i-au purtat de colo-colo fără nici o ispravă.

Toate satele dimprejurul pădurei Grumăzești au fost nevoite să dea peste o mie de poterași cari au străbătut în pădure unde se crede, că s'a reîntors Pantelimon.

Automobilul căpitanului de jandarmi aleargă în toate părțile făcând un zgomot numai bun să dea de veste celui urmărit.

Generalismul Coroiu asudă deasemenea zadarnic, iar lumea zâmbește ironică față de aceste eforturi cari au toate șanzele să rămâie tot așa de zadarnice ca și până acum, deși asaltul de astădată e mai bine organizat și mai serios ca cele din trecut.

Luni au sosit din București alți 20 de jandarmi cari au fost trimiși la Târgu-Neamț.

Rezultatul cercetărilor puterilor au rămas și de astădată înfructoase din cauza ploii.

După amiază puterile au fost retrase, concentrându-se la Grumăzești.

Groznică nenorocire de pe Dunăre. O mare nenorocire s'a întâmplat duminică pe Dunăre la punctul numit Cotul Pisiceii, la o depărtare de 7 km. de Galați.

Sergenții de marină Zamfir și Hogaș, șefi de echipă pe două vedete ancorate la acel punct, vrând să prindă pește au lansat o torpilă cu fulmicoton fabricată de dânsii în lipsa ofițerului de bord.

Încercând lansarea și a celei de a doua torpile, din pricina curentului neîntrerupt la montarea primei torpile cu bateria electrică, ea a explodat.

Ambii marinari, care se găseau în bărci unde operau așezarea celor de a doua torpile, au fost omorâți imediat.

Corpul unuia din ei a fost aruncat în aer și sfâșiat în mii de bucăți.

Corpul celuilalt a fost găsit oribil mutilat și a fost transportat la morga spitalei militare.

Nenorocirea se datorește numai imprudenței de care s'au făcut vinovați ambii marinari.

Complot pentru asasinarea regelui Spaniei. Poliția din Madrid a reușit să descopere un teribil complot pentru asasinarea regelui Alfonso.

Ofițerii erau hotărâți să procedeze la fel ca în complotul din Serbia și să pătrundă noaptea în palatul regal pentru a omorî pe rege și regină.

Ministrul de interne a comunicat presei o notă în care spune că guvernul spaniol a primit din Barcelona știri privitoare la un plan al revoluționarilor, a căruia executare a fost încredințată unui comitet anarhist compus din sindicaliști spanioli și străini.

Acest comitet, după ce a hotărât greva generală, pregătește distrugerea telegrafelor, telefoanelor și a căilor ferate.

Nota ministerului de interne adaugă, că membrii comitetului revoluționar spaniol au fost arestați cu toții afară de trei.

Demonstrația socialistilor francezi contra războiului. Comisiunea administrativă a partidului socialist din Paris s'a întrunit joi seara în prezența reprezentanților biroului internațional și a adoptat o rezoluțiune cerând de îndată convocarea biuroului socialist internațional și a decis să se publice un manifest împotriva războiului. Ținerea meetingului va avea loc la 10 și 11 sept. v. pentru a se cere de îndată întrunirea parlamentului. Rezoluțiunile vor fi transmise partidului german. Manifestul declară că nimeni în Franța nu voește războiul european; este cu neputință ca aceasta crimă să se săvârșească.

Arderea unui vagon în gara Filaret. Duminică un vagon în care se aflase mărfuri în valoare de vr'o 12.500 și care aparțineau mai multor negustori, a luat foc arzând cu desăvârșire.

Pompierii sosind au putut localiza focul fără a se comunica și la alte vagoane.

Teatrul Apollo. Joi și Vineri teatrul Apollo va prezenta următorul program:

1. Montserrat și munții Pirenei (tablou admirabil de pe natură). 2. Toto adoară moda nouă (umoristic). 3. În țara Zuln (dramă americană). 4. Distras (amuzant). 5. Votul (dramă senzațională). 6. În minele de diamant (tablou instructiv). 7. Nevasta inventatorului (dramă senzațională). 8. Lemke și sticla de șampanie (amuzant).

Reprezentațiile se încep la orele 6, 7 și jum. și 9 seara.

Nou! Atragem atențiunea on. cetitori asupra inseratului lui *Igaz Sándor*, care și-a deschis cea mai mare prăvălie de giuvericale în Arad, Piața Andrassy, (palat. Minorităților), unde se pot cumpăra cele mai bune oroloage de buzunar, serviciiuri, etc.

Aviz. Sprijiniți pe M. Radu, croitor român în Cluj strada Jokai No. 2!

Redactor responsabil: Atanaslu Hălmăgian.

FOIȚA ZIARULUI „ROMÂNUL”,

Roza dela Disentis

de

H. Zschokke.

Trad. de Iunius.

(47) — Urmare. —

Ceeace am putut afla până acuma dela dânsii este aceasta. Cel mai tânăr este un negustor ambulat, carele după cum mi-se pare cumpără cașcaval de aici și a fost ținut de țărani în calea sa către Ursen. Cel mai bătrân este un moșneag slăbit de bătrânețe, copilăros din Ruăras aici în valea Favetică. Amândoi, — slăbiți cum erau de foame și de frică, — mi-au spus foarte puțin. Cel mai tânăr s'a declarat gata să descopere tot ce s'a petrecut în adunarea țărănilor, dacă-i dăm timp de repaus până deseară, ca să-și poată aduce aminte de cele auzite și petrecute și dacă-i promitem a-l lăsa să-și urmeze mai departe calea. Drept aceea, — cu vo' a dtele, — îi voi cerceta deseară de nou.

— Bine faci! — zise comandantul. — Nu cruta frazele frumoase. Promite ori-ce vor cere ștregarii. Măne în Chur pot să se facă cu ei ce vor vrea. Mie mi-e egal!

— Să nu ne prea grăbim căpitane! — adause Prevost. — Ține oamenii încă măne aici. Trebuie să aflăm secretul lor întreg, să nu ne mulțumim

cu jumătate numai, pentru ca raportul către cartierul principal să conțină lucruri de importanță, nu numai nume goale de oameni suspecti, dintre cari unul e în stare să se afirme în Chur drept un străin nevinovat. Primește sfatul și vei secera mai mulți lauri.

Comandantul clătină gânditor din cap și răspunde. — Poate să ai dreptate de-o parte, însă vezi aici în mijlocul răsculaților nu prea sunt sigur de dânsii. Afară de aceea închisorile sunt slabe, iar poporul mi-se pare, că din zi în zi e tot mai neliniștit.

— Toemai pentru aceea, căpitane, — întâmpină Flavian. — Unul dintre prinsonieri a recunoscut deja, că în adunarea țărănilor a fost vorba despre asaltul apropiat al austriacilor asupra Luzienșteigului.

— Sacre bleu! — zberă căpitanul Solomon. — Austrieii nu cutează să întreprindă așa ceva. Noi suntem întăriți bine.

Convorbirea se mai urmă încă multă vreme pe tonul acesta fără să fi putut să se convingă unul pe altul. Flavian era însă mulțumit, că i-a reușit să abată încâtva pe comandant dela hotărârea luată la început.

Ajuns la castel trimise să-i caute pe Uli, carele altădată era întotdeauna la îndemână.

Se duse încă odată pela prinsonieri, ca să le întărească un pic inima, deși el nu prea avea nădejde. Le împărți rolurile, ce aveau să joace față de comandantul cum și față de oricine, care ar vrea să-i descoase.

Comandantul însă, — la care merse de nou Flavian, — rămase cu toate încercările și oratoria lui Prevost, — ferm hotărât să nu țină prinsonierii nici o zi mai mult aici. Iși alesese deja și oamenii, cari aveau să însoțească a doua zi pe prinsonenri și râdea de scrupulozitatea căpitanului de vânători.

Se înserase deabinelea, când Flavian întorcându-se iarăși la castel întrebă de nou și iarăși de giaba de Uli. Vede că fără ajutorul lui îi era cu neputință să încerce ceva peste noapte. Era firm hotărât să redea prinsonierilor libertatea iarăși și să-i scape astfel dela moartea sigură. În scopul acesta se decise să le iară a doua zi înainte pe drumul dela Ilanț către Chur și necruțând banii să revireze oameni, cu ajutorul cărora să surprindă escorta militară. Cauzele de reușită se mai măreau prin faptul că în timpul drumului de 12 ore dela Ilanț la Chur, francezii erau nevoiți să facă o noapte pe drum.

Pentru a fi pregătit în ori-ce moment al dimineții de plecare își puse banii și hainele la îndemână, apoi daruri pentru servitorii castelului și o scrisorică de despărțire către pater Gregorius. Toemai era pe cale să plece să cerceteze pe stăpâna castelului spre a-i mulțumi pentru bunăta-tea cu care l-a îngrijit ca o mamă, când toemai intră o servitoare în odaie, care-l chemă la dna de Castelberg.

(Va urma).

Un candidat de avocat

cu ceva pracsă, află aplicare momentană în cancelaria subscribului

Dr. Ioan Moldovan,
(advocat Aiud (Nagyenyed).

Un candidat de avocat

cu pracsă, eventual poate fi și începător, află momentan aplicare în cancelaria mea.

Dr. Ioan Neamțiu,
advocat Sărcaia (Sárkány).

Se caută:

Un învățăcel

pentru prăvălie de băcănie. Cei cu oarecare clase medii sunt preferiți. Ofertele să se adreseze la **Constantin Țărean** comerciant **Temesvár-Gyárvaros** (Timișoara-Fabric).

Se caută:

O damă diplomată

pentru instruirea la trei fete. Cele cari se pricep și la pian, sunt preferite. — Salar lunar 50 cor., și totodată sunt provăzute cu vipt și evartir. Ofertele sunt a se adresa la **Constantin Țărean**, comerciant **Timișoara-Fabric**.

Dela 10 coroane în sus.

Se poate procura dela „Asociația călcianarilor“ din Arad, Piața libertății Nr. 15, precum și la magazinele filiale din Cermieu și Piski: ghete pentru bărbați și șirete (panglici) din piele de box.

IUSTIN OLARIU,
director.

Izvor ieftin de cumpărat
gramofoane și plăci
de vânzare și cu plătit în rate
Noutăți! Au apărut noi plăci românești. Cereți preț curentul și gratis din Margle magazin de

gramofoane
al lui

TÓTH JÓZSEF
Szeged, str. Könyök 3.

Imprumuturi

cu amortizație și imprumuturi pentru funcționar, **vinderea și cumpărarea de moșii și parcelarea lor o mijloceste mai avantajos:**

Biroul de intermediare:

Vig Lajos

Arad, Arpád-tér Nr. 5.

∴ Telefon Nr. 671. ∴

S'a deschis!

prăvălia nouă de giuvaere a lui

IGAZ SÁNDOR

ARAD, piața Andrassy (palatul Minorților).

Asortiment bogat din cele mai moderne, bijuterii, argintierii și oroloage extra-fine. Apartament deosebit pentru articlii de argint-china.

Prețuri moderate!

(Fiți atenți la firmă).

GYAPJAS LAJOS

măestru zidar diplomat

ARAD, str. Illés nr. 38.

(Casa proprie).

Primește ori-ce lucrări
: în branșa aceasta. :

Face și execută planuri
de zidiri pe lângă prețurile cele mai moderate.

FABRICA DE SPĂLAT CU ABURI ȘI CURĂȚIRE CHIMICĂ

„VICTORIA“

TEMESVÁR, JÓZSEFVÁROS, Bégabalsór-ut. 42.

Aranjată cu mașinările cele mai moderne cu putere electrică, spală, caleă, curăță albituri și haine bărbătești și de dame, și totfelul de lingerie cu prețuri moderate. La suma de peste 10 cor. pachetul se trimite francat. Filiale în Timișoara-Gyárvaros, Kosuth-tér 6. Erzsébet-város: la Fischer G. Ferencz-város: Sebestla-utca 7. Belváros: în casa lui dr. Lingruen.

Cele mai bune **oroloage**

Cele mai solide și **juvaericeale**

cele mai moderne

atât pe **bani gata, cât și în**

rate pe lângă **chezășie de 10**

ani cu prețuri ieftine, liferează cea

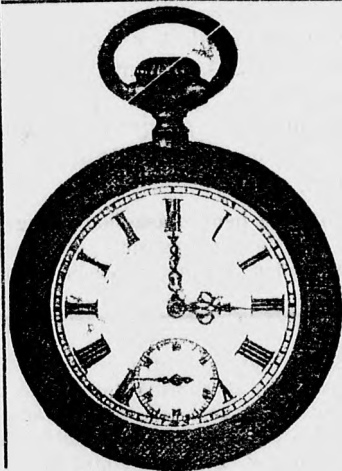
mai bună prăvălie în aceasta privință

în întreagă Ungaria

Brauswetter János

orologier în Szeged.

Catalog cu 2000 chipuri, se trimite gratuit.

Notez, că numai aceia vor primi catalogul gratuit, cari îl cer cu provocare la ziarul „Românul“ (ad. scriu că au citit anunțul în „Românul“). Corespondențele se fac în limba maghiară, germană și franceză.

GHEORGHE IANCOVICI

prăvălie de
manufactură.

Arad, strada Forray Nr. 2.

Sosind noutățile de toamnă și de iarnă, am onoare a încunoștiința on. public româneșe, că în prăvălia mea de manufactură se află cele mai fine stofe, flanele și parcheturi în modelele cele mai noi, și totodată pânzături, șifoane, garnituri de damast, ciorapi, corsete, umbrele, și multe alte lucruri de soiul acesta. Rog binevoitorul sprijin.

Cu deosebită stimă:

GHEORGHE IANCOVICI.

P. t. Domnilor

Funcționari și negustori români!!!

Dacă doriți să mâncați bine și ieftin, Vă rog cercetați

Restaurantul meu cu „Prânzitor model“— **Strada Deák-Ferencz Nr. 8.** —

In fiecare Vineri se capătă papricaș de pește.

Unde veți fi împărtașiți de un serviciu punctual și respectuos. Pentru sprijinire binevoitoare mă rog

Cu deosebită stimă:

J. Samuile,
proprietarul prânzitorului model.**Lisinszky Lajos, stoler**

Arad, strada Péter Nr-ul 6.

Execută cele mai
moderne mobile
de dormitor.
refector, salon
și garderobă.Intreprinde
aranjarea per-
fectă a orice fel
de locuințe.

Preliminare gratuit.

Execută mobile du-
rabile și solide con-
form desenelor ori
după com. verbală.

Solicit sprijinul binevoitor al publicului românesc.

Cel mai bun și mai încrezut mijloc de
curățirea și nobilitarea feței, care se de-
osebește de toate mijlocele cunoscute până
acum este**Serail crema a lui Rozsnyay.**Cultivă și înmoaie pielea feței, efectul ei
tineresc împrumută feței o finețe de catifea,
îndepărtează pistrii și alunițele, netezește
încrêțiturile.

Prețul unui tub 1 cor.

Pudră Serail a lui Rozsnyay.Se pregătește în culoare albă, roză, crem,
ca toate produsele mele de Serail, constă din
substanțe nevătămătoare. E foarte plăcută
doamnelor pentru însușirea ei de a as-
cunde scăderile.

O cutie 1 cor. 20 fil.

Săpun Serail a lui Rozsnyay.

Cu miros plăcut și durabil, înmoaie pielea.

O bncată 70 fileri.

Pe poștă le trimite:

farmacia **R o z s n y a y**

Arad, Szabadság-tér.

Comande din provincă să efectueș încă în aceeași zi.

UN MILION COROANE

— cel mai mare câștig din lume!! —

Cel mai bun sistem de păstrare
împreună cu cele mai extraordinare șanse de câștig pentru
sărac și bogat, îl prezintă fără doar și poate obligațiunile de
câștig dela **BANCA HIPOTECARĂ UNGARĂ** și prima cassă
de păstrare **Pestana** din patrie, căci ambele au cele mai
multe trageri anuale, totodată cele mai mari câștiguri din lume
și pe lângă toate acestea fiecare loz trebuie să se tragă și să câștige
necondiționat. Deci **NICI UN RISIC, NICI O PIERDERE!!!****9 TRAGERI ANUAL!!...****CAȘTIGURILE PRINCIPALE:**Cor. 1,000.000.—, 500,000.—, 400,000.—,
300,000.—, 2 de 200,000.—, 100,000.—, 2
75,000.— și o mulțime de 50,000.—, 40,000.—,
30,000.—, 25,000.—, 10,000.—, etc. etc.

Proximile trageri vor fi în 5 și 25 OCTOMVRIE a. c.

Pentru a înlesni fiecui cumpărarea acestor obligațiuni
de câștig le vindem de prezent ambele în grupă, —
adecă din fiecare câte o bucată, — pe 38 rate lunare
consecutive à 10 cor. Deja după achitarea ratei prime
participă cumpărătorul la proximile trageri, iar achitând
ratele următoare regulat, va participa la 9 trageri anual
cu câștiguri de peste 3 jum. milioane cor. Vindem
aceste oblig. de câștig și singuratic și anume celea dela
Banca hipotecară ungară pe 35 rate lunare à 6 cor.,
iar celea dela prima Cassă de păstrare **Pestana** din patrie
pe 35 rate lunare à 5 cor. NB. Aceluia, care ne trimite
primele 3 rate de odată, îi evităm a 4-a ratr gratuit!!..

Grăbiți cu comandele, căci tragerile viitoare sânt la ușe!!..

Nu lăsați ocaziunea să treacă!!.. Puneți mâna pe noroc!!..

Prospecte și explicări trimitem la dorință oricui gratis și franco.

Cu deosebită stimă:

USTREDNA BANCA UC. SPOL., BUDAPEST V., SAS-U. 24.**Se caută agenți în provincie.****MONUMENTELE****CELE MAI IEFTINE**din diferite materii în exe-
cuția cea mai ieftină până la
cea mai pompoasă se pot
căpăta la magazinul de
.: monumente .:

al lui

IOSIF MENRATH**SCULPTOR****ARAD, STR. IÓSZEF-FÖHERCEG**

(vis-à-vis de biserica evanghelică).

Garanță pentru ori-ce lucru.

Nouă tipografie românească în Arad, strada Zrinyi Nr. 1a.

Tipografia „Concordia”

atelier tipografic al ziarului „ROMÂNUL” și al
foii populare a partidului, „POPORUL ROMÂN”

Anunță cu adânc respect onoratului public românesc în-
trarea sa în activitate, în serviciul cultural al neamului,
stând la dispoziția comitetului nostru național. :: ::

Provăzută cu aranjament tehnic modern, care
îi dă putința să execute lucrări alese și
o o artistice în ale tipografiei, o o

Tipografia „Concordia”

are afară de mașina mare, cu care se tipăresc
organele publicistice ale partidului nostru națio-
nal, încă două mașini, noi, apte pentru executarea
celor mai fine lucrări grafice :: :: :: ::

Tipărituri de bancă, tot soiul de tipărituri pentru birouri
avocațiale, invitații, anunțuri și orice fel de tipăritură se
execută solid, frumos și se compută cu prețuri moderate la

Tipografia „Concordia”

Roagă onoratul public românesc pentru binevoitorul sprijin.

pent

1. — D
mor
șoa
biser
2. — I
giun
tăpile
3. — I
relig
ed.
4. Cale
auto
5. — I
p. e
de
in t
6. Istori
lem
din
7. —
apr.
8. —
de
II.
9. Pet
me
giu
10. Ab
cla
Edi
Co
11. A
pop
19
12. A
pop
19
13. A
po
II.
14. Ca
ale
și
Nr
15. Li
se
de
Ed
16. Li
tir
Gr
m
17. Gr
lu
Co
18. C
de
Ed
19. E
no
ap
10. G
Ic
A
21. G
le
re
d

Să

Lista manualelor școlare

pentru școlile populare, aprobate de înaltul minister, de ven. cons. aradan, oradan și caransebeșan.

1. — Dr. Petru Barbu, Istorie religioase morale. I-a carte de religie pentru școlile populare, aprob. de autoritățile bisericești ed. III. 1905	—30	22. Gramatică și cetirea maghiară p. școlile elementare cu limba de prop. rom. de Szabó-Dirle. Partea II-a, aprob. de minister sub Nr. 99941/1909	—60	34. Curs practic de aritmetică p. clasele 2, 3 și 4 ale școlii primare, ed. VII. reapr. cu rezoluția min. Nr. 13171/1911 ven. consistor oradan Nr. 2067/1906 și cel caransebeșan Nr. 3567/1907	—60
2. — Istorie biblice II-a carte de religie p. școl. pop. aprobat de autoritățile bisericești, ediția X. 1911	—30	Manuale școlare de Iuliu Vuia
învățător-direcțor școlar.
Aprobate de înaltul minister, de vener. consistor aradan, oradan și caransebeșan.		35. Curs practic de Aritmetică și Geometrie p. clasele 5 și 6, reaprobat cu rezoluția min. Nr. 13171/1911 și a ven. cons. oradan Nr. 2067/1906 și cel caransebeșan Nr. 3568/1907	—60
3. — Istorie bisericești. III-a carte de religie, apr. de autoritățile bisericești, ed. VII. 1910	—30	23. Abecedar ilustrat p. clasa primă după metoda cuvintelor normale, ed. VII-a apr. cu rezoluția ministerială Nr. 15591/1911, Ven. cons. caransebeșan Nr. 2052/1907, oradan Nr. 2067/1907	—40	36. Curs practic de fizică și chimie pentru cursul primar, ed. III., apr. cu rezoluția minist. Nr. 13111/1911, Ven. Cons. aradan Nr. 3491/1911, oradan Nr. 877/1907	—50
4. Catechism. IV-a carte de rel. apr. de autoritățile bisericești, ed. VII. 1910	—40	24. Abecedar p. clasa primă a școlii primare după metoda sunetelor vii a lui Gabel, ed. V., cu rezoluția minist. Nr. 15591/1911 și a Ven. Cons. oradan sub Nr. 2067/1906	—40	31. Curs practic de Economie rațională p. școlile primare apr. cu rezoluția min. Nr. 30049/1908, Ven. Cons. aradan Nr. 5243/1905, oradan Nr. 2067/1906 și cel caransebeșan Nr. 1187/1907	—50
5. — Nicolae Crișmariu, Istorie biblice p. elevii școlilor elementare, aprob. de Ven. Consistor. Ed. II. cu 20 il. în text 1910	—45	25. Instrucțiunea metodei sunetelor vii a lui I. Gabel ed. II.	—80	38. Învățământ practic din istoria naturală p. școlile pop. ed. III., apr. de min. sub Nr. 2384/1904 ven. consis. oradan Nr. 2067/1906 și cel caransebeșan Nr. 955/1906	—60
6. Istorie bisericești p. clasa V. VI. elementară, aprobat de Ven. Consistor din Arad	—40	26. Carte de cetire pentru clasa a II-a a școlii primare, ediția IV. cu rezoluția min. Nr. 15591/1911 și a Ven. Consistor oradan Nr. 2067/1906	—36	39. Carte de învățatură pentru școlile de repetiție economică, ultimii ani ai școlii populare cu rezol. ministerială Nr. 4140/1903, a Ven. Cons. aradan Nr. 1988/1904, a celui oradan Nr. 887/903	1-50
7. — Catechism p. elevii școlilor elem. apr. de Ven. Consistor	—40	27. Carte de cetire p. clasele 3 și 4 ale școlii primare, ed. V. cu rezoluția min. Nr. 51994/1908 și a Ven. Consistor oradan Nr. 3087/1906	—50	40. Istoria naturală cu referință la Higienă pentru școlile primare de I. Tuducescu ediția IX.	—40
8. — D. Vouiga, Istorie biblice, Carte de religie p. școlile populare. Ed. II. cu 40 ilustrațiuni	—50	28. Carte de cetire p. clasele 5 și 6 ale școlii pop., ed. III. cu rezoluția min. Nr. 51049/1908 și a Ven. Consistor aradan Nr. 3990/1911 și oradan Nr. 2067/1906	—60	41. Rugăciunile școlărilor și Cântări bisericești pentru școlile populare române alese și întocmite de Nicolae Ștef, ed. a V-a	—50
9. Petru Popa, Istorie biblice din testamentul vechiu și nou. Carte de religie pentru clasa III. și IV. cu 20 il.	—45	29. Curs practic p. învățarea limbei maghiare p. clasele 1, 2. și 3 a școlii primare cu limba de propunere rom. ed. IV., apr. cu rezoluția minist. Nr. 43830/1910 și a Ven. Consistor aradan Nr. 2241/1911, oradan Nr. 2079/1910 și cel caransebeșan Nr. 5345/1910, partea I.	—50	41. Liturgica bisericii gr.-or. române, prețul	—70
10. Abecedar, prima carte de cetire p. elevii clasei I. de Iosif Moldovan și consoții. Ediția VIII. 1910, apr. de minister și Ven. Consistor din Arad și Caransebeș	—40	30. Curs practic p. învățarea limbei magh. p. clasele 4, 5 și 6 a școlii primare cu limba de prop. română, ed. IV., apr. cu rezoluția min. Nr. 43830/1910 și a Ven. Cons. aradan Nr. 2841/1911, oradan Nr. 2079/1910 și cel caransebeșan Nr. 5541/1910, part. II.	—50	Caete (libele, scrisori) pentru caligrafia rom., maghiară sau pentru dictando și comput a 8 foi 100 bucăți	1-40
11. A doua carte de cetire p. elevii școlii pop. de Iosif Moldovan și soții, ed. VI. 1910 apr. de minister	—40	31. Curs practic de limba română p. clasele 3, 4, 5 și 6 ale școlii primare ed. VII. apr. cu rezoluția minist. Nr. 51049/1908, Ven. Consistor aradan Nr. 2475/1911, oradan Nr. 2067/196 și cel caransebeșan Nr. 7287/1909	—60	Caete pentru desemn cu puncte depărtate de 1 cm. sau curat albe 100 bucăți	5—
12. A treia carte de cetire p. elevii școlii pop. de Iosif Moldovan și soții, ed. III. 1910, apr. de minister sub Nr. 25960/1910	—60	32. Curs practic de Istoria Ungariei p. cursul primar, ed. VI., îndreptată apr. cu rezoluția min. Nr. 96050/1910 în mod definitiv pentru școlile cu limba de propunere română, de ven. consistor oradan Nr. 2067/1906 și cel caransebeșan Nr. 3569/1907	—40	Caete pentru desemn punctate și cu modele Nr. 1, 2, 3, 4 și 5, bucata a	—08
13. A patra carte de cetire p. elevii școlii pop. de Iosif Moldovan și consoții ed. II., apr. de minister sub Nr. 103233/1910	—60	33. Elemente de Geografie și Constituțiune p. clasele 3, 4, 5 și 6 ale școlilor primare cu nămărcase ilustrațiuni. Ediția VI., apr. cu rezoluția ministerială Nr. 103632/1908 și a ven. cons. oradan Nr. 2067/1906 și cel caransebeșan Nr. 7289/1909	—60	Ceruze (creoane) de calitate extrafină duzina (12 bucăți) a 14, 18, 24, 36, 40, 60 și 90 fileri.	
14. Carte de cetire pentru clasele V. și VI. ale școlii populare de Iosif Moldovan și consoții, ed. II. apr. de minister sub Nr. 103233/1910	1—			Condeie (penițe) de aluminiu în cutii a 1 gross (144 bucăți) a —90, 1-40, 1-60, 2 și 2-40.	
15. Limba maghiară. Manual p. elevii claselor I, II. și III. a școlilor pop. rom. de Iosif Moldovan și Iuliu Groșorean. Ed. III-a apr. de min. sub Nr. 95525/1910	—50			Cerneală neagră sau antracen, fabrica cea mai bună, litru în borcan de pământ 1-80.	
16. Limba maghiară, a doua carte de cetire p. școlile pop. române de Iuliu Groșorean și Iosif Moldovan, apr. de min. sub Nr. 105846/1908	—50			Praf pentru cerneală în cutii a 24 și 50 fl.	
17. Gramatica română p. școlile pop. de Iuliu Groșorean, ed. II. apr. de Ven. Consistor Aradan sub Nr. 1202/1911	—40			Tablete de piatră în rame de lemn I-a calitate, duzina (12 bucăți) Nr. 2 cor. 2-30, Nr. 3 cor. 3-1 Nr. 4 cor. 3-50.	
18. Curs practic de istoria literaturii rom. de Iosif Stanca	—40			Ceruze de piatră (stile) învăluite în hârtie și ascuțite, în cutii a 100 bucăți 66 fl.	
19. Exerciții intuitive elaborate pe baza noului plan de învățământ de Ioan Vancu apr. de Ven. Consistor din Arad	—50			Gumi de șters, duzina (12 buc.) a 20, 30 și 60 fl.	
20. Geografia Ungariei p. școlile pop. de Iosif Stanca, aprob. de Ven. Consistor Aradan	—30			Tocuri (coade, octoare) pentru condeie, duzina (12 buc.) a 12, 18, 40 fl. și 1 cor.	
21. Gramatică și Cetirea maghiară p. școlile elementare cu limba de propunere română de Szabó-Dirle. Partea I-a apr. de minister sub Nr. 99941/1909	—50			Bureți pentru tabla școlii a —60, —80, 1—, 1-20 bucata.	
				Bureți pentru copii 100 bucăți cor. 1-60.; mai fine a 10, 12, 20 fileri bucata.	
				Cretă albă pentru tablă, fină în cutii, 1 kilogram 50 fileri.	
				Cretă albă preparată în cutii, duzina 40 fileri.	

Să află de vânzare la **Librăria diecezană din Arad, strada Deák-Ferencz Nr. 33—34.**

Singurul institut de asigurare ardelean
„TRANSYLVANIA” SIBIU, str. Cisnădiei 5.
 Edificiile proprii.

Asigurări împotriva focului,

pentru **edificii, recolte, mărfuri, mașini, mobile, etc.** pe lângă premii recunoscute de cele mai favorabile condiții.

Asigurări asupra vieții

(pentru învățatori și preoți români gr.-or. și gr.-cat. dela așezămintele confesionale cu avantagii deosebite), pe **cazul morții și cu termen fix, cu plătire simplă sau dublă a capitalului, asigurări de penziune și de participare la câștig, asigurări de zestre (copii), pentru serviciul militar, asigurări pe spese de înmormântare.**

Asigurări de accidente corporale,

contra infracției (furt prin spargere), și alte nenorociri întâmplătoare.

Asigurări contra grindinei (de piatră). Asigurări de pagubă la apaducte.

Sumele plătite pentru pagube de foc până la finea anului 1910.	K.	5,003.540.78
Capitale asigurate pe viață achitate	"	4,834.801.12
Starea asigurărilor cu sfârșitul anului 1910	(foc	119,830.992.—
	(viață	11,020.266.—
Fonduri de întemeiere și de rezervă	"	2,204.317.—

Prospecte în combinațiile cele mai variate se trimit și se dau gratuit orice informații în birourile direcțiunii, str. Cisnădiei nr. 5, la agentura principală în Arad, Brașov și Cluj precum și la toate agenturile locale.

Persoane versate în acuziții, cari au legături bune, se primesc în serviciul institutului cu condiții favorabile.

Fondat în anul 1885.

Fondat în anul 1885.

„TIMIȘANA”

INSTITUT DE CREDIT ȘI ECONOMII, SOCIETATE PE ACȚII ÎN TIMIȘOARA.

Centrala: Timișoara-centru (Belváros) Piața Balázs-tér Nrul 1 (Palatul Mocsonyi).

Filialele: :: Buziaș, — Recaș, — Ciacova, — Delta. :: ::

Capital propriu 1,500.000 cor. Depuneri 5,000.000 cor.

Telefon: Centrala, Direcțiunea: Nrul 510. :: :: Contabilitatea: Nrul 1149.

„ Filiala Buziaș Nrul 10. Filiala Recaș Nrul 14. Filiala Ciacova Nrul 16. Filiala Delta Nrul 26.

Depuneri spre fructificare, despre cari eliberează libel. Administrează depuneri cu case de economizare.

Plătește deponenților după mărimea sumei depuse 4 și jumătate și 5 procente interese, fără nici o detragere.

După toate depunerile contribuția (darea) de interese o plătește institutul separat.

Depuneri până la 10.000 cor., după starea casei se plătesc și fără abdicere,

Escomptează cambii și acordă credite cambiale cu acoperire hipotecară.

Dă avansuri pe efecte publice (Lombard).

Acordă împrumuturi hipotecare pe case de închiriat și pe proprietăți de pământ.